

Nefret suçlarını önleme ve karşılama

AGİT bölgesindeki STK'lar için Kaynak Kılavuz

Nefret suçlarını önleme ve karşılama

*AGİT bölgesindeki STK'lar
için kaynak kılavuz*

AGİT [İng. OSCE]
Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (DKİHB, İng. ODIHR)
tarafından yayımlanmıştır.

Aleje Ujazdowskie 19 00-557 Varşova Polonya

www.osce.org/odihr

© OSCE/ODIHR 2009

ISBN 978-92-9234-767-3

Mayıs 2015

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının içeriği, herhangi bir çoğaltımda AGİT/ DKİHB'nun [İng. OSCE/ODIHR] kaynak olarak belirtilmesi koşuluyla, eğitim amacıyla ve ticari olmayan amaçlarla serbestçe kullanılabilir ve çoğaltılabilir.

Nona Reuter tarafından tasarlanmıştır.

Andrzej Adamiak tarafından Polonya'da basılmıştır.

Kaos GL Derneği

PK 12, Tunus PTT, Kavaklıdere-Ankara

Telefon: +90 312 230 0358 Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org

Basım

Ayrıntı Basımevi, Ostim-Ankara

Sertifika No: 13987

Tasarım: CeketMedya

İkinci Baskı: Mart 2018, Ankara

Bu kitap parayla satılmaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

This document was originally published by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights in 2009 as "Preventing and responding to hate crimes: A resource guide for NGOs in the OSCE region". The Turkish version is an unofficial translation, prepared and published by Kaos Gay and Lesbian Cultural Research and Solidarity Association.

Bu belgenin orijinali AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu tarafından 2009 yılında "Preventing and responding to hate crimes: A resource guide for NGOs in the OSCE region" adıyla basılmıştır. Türkçe versiyon, Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmış ve yayımlanmış resmi olmayan bir çeviridir.

Bu kitap Avrupa Birliği (AB), İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) ve Uluslararası Lezbiyen ve Gey Derneği - Avrupa Bölgesi'nin (ILGA Europe) katkılarıyla Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve basılmıştır. Bu; AB'nin, SIDA'nın veya ILGA Europe'un resmi görüşlerini yansıtır anlamına gelmemektedir.

İçindekiler

Teşekkür	5
Önsöz	7
Giriş	9
Arkaplan	9
DKİHB'nun Rolü	10
STK'ların Rolü	10
İnsan Hakları Savunucuları	11
Kaynak Kılavuz	11
Bölüm 1: Anahtar kavramlar ve argümanlar	13
Nefret Suçları: Olguyu Anlamak	13
Nefret Saikli Olaylar	14
Nefret Suçu ve Nefret Söylemi	15
Nefret Suçları Neden Diğer Suçlardan Farklıdır?	15
Yasal Perspektifler	17
Nefret Suçu Yasaları	17
Nefret Suçu Yasaları İçin Argümanlar	17
Bölüm 2: Nefret suçlarının tanınması	19
Nefret Suçu Göstergeleri	19
Karışık Saikler	23
Şiddetin Doğası	
Bölüm 3: Ceza adaleti sistemiyle çalışmak	25
Ceza Adaleti Sisteminin Karşılıkları	25
Polisin Rolü	25
Kanun Uygulama, Karşılama ve Önleme	26
Topluluk - Polis İlişkilerinin Geliştirilmesi	27
Polis - Topluluk Ayrışması Arasında Köprü Kuran Komiteler	28
STK'lar ve Polis Eğitimi	29
Bölüm 4: Veri toplama, izleme ve raporlama	31
Hangi Resmi Bilgiler Toplanıyor?	31
Güvenilir Nefret Suçu Verisi Elde Etmenin Önündeki Engeller	31
STK'lar Nefret Suçlarının Kaydedilmesini Nasıl Geliştirebilir?	34
Nefret Suçlarıyla İlgili Bilgilerin Toplanması	35
Bireysel Vakaların İzlenmesi	38

Bölüm 5: Mağdurlara destek veren STK'lar	41
Mağdurların Nefret Suçlarını Bildirmesine Yardımcı Olma	41
Mağdurlarla Toplantılar: Dinle, Doğrula, Yönlendir	44
Not Alma	46
Gizliliği Temin Etme	47
Fiziksel Kanıtı Koruma	47
Dil Engellerini Aşma	47
Kültürel Farkındalık	48
Nefret Suçunu Önleme Yolu Olarak Topluluğa Ulaşmak	48
Bölüm 6: Nefret söylemiyle mücadele stratejileri	48
Nefret Söylemi ve Yasa	51
İzleme	52
Politikacılar	53
Futbolda Nefret Söylemi ve Hoşgörüsüzlük	53
İnternette Nefret: Bilmeniz Gerekenler	53
STK'lar Neler Yapabilir?	54
Bölüm 7: STK'ların farkındalığı artırma ve lobicilikteki rolü	57
Nefret Suçlarına Toplumun Karşılığı: Topluluğu İçerme	57
Koalisyon Kurma	61
Medya ile Çalışma	63
Eğitim ve Öğretim	65
Bölüm 8: STK savunuculuğu: uluslararası çerçeve	69
Hükümetlerarası Örgütler	69
Sözleşme İzleme Yapıları	70

Teşekkür

Bu kılavuz AGİT [İng. OSCE] Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (DKİHB, İng. ODIHR) tarafından hazırlanmış ve Nefret Şiddetini Önleme Merkezi (ABD) Direktörü Steve Wesler ile ortaklaşa yazılmıştır.

DKİHB bu projeye katılan ve cömertçe zamanını ayırarak katkıda bulunan herkese minnettardır. (Her ikisi de ABD’de bulunan) Karalama Karşıtı Birlik’ten Stacy Burdett’e ve Önce İnsan Hakları’ndan Michael McClintock’a özellikle teşekkür ederiz. Bu kılavuzun yayımlanması Fransa hükümetinin cömert mali katkısı sayesinde mümkün olmuştur.

DKİHB bu kılavuzun ilk taslaklarının sunulduğu ve tartışıldığı yuvarlak masa toplantılarında verdikleri bilgiler ve geri bildirimlerinden ötürü şu isimlere teşekkür eder: Azad Ali, Müslüman Güvenliği Forumu (Birleşik Krallık); Aleksander Axelrod, Hoşgörü Vakfı (Rusya Federasyonu); Suzette Bonkhorst, Siber Nefrete Karşı Uluslararası Ağ (Hollanda); Mohammed Boudjenane, Kanada Arap Federasyonu (Kanada); Ronald Eissens, Magenta Vakfı (Hollanda); Valentin Gonzales, Hoşgörüsüzlük Karşıtı Hareket (İspanya); Maria Grjasnow, Saksonya Kültür Bürosu (Almanya); Suresh Grover, İzleme Grubu (Birleşik Krallık); Anhelita Kamiska, Letonya İnsan Hakları Merkezi (Letonya); Ivan Kuzminovic, Helsinki İnsan Hakları Sırbistan Komitesi (Sırbistan); Paule LeGendre, Önce İnsan Hakları (ABD); Christine Loudes, Uluslararası Lezbiyen ve Gey Derneği – Avrupa (Belçika); Marian Mandache, Romani CRISS (Romanya); Larry Olomofe, Avrupa Roman Hakları Merkezi (Macaristan); Rafal Pankowski, Bir Daha Asla / Yurttaşlık Cemiyeti (Polonya); Khatuna Tsitntsadze, “21. Yüzyıl” Sendikası (Gürcistan); Aleksander Verkhovsky, Bilgi ve Analiz Merkezi – SOVA, (Rusya Federasyonu); Kay Wendel, Mağdur Perspektifi e.V. (Almanya).

Önsöz

Her sene, AGİT bölgesinde yaşayan binlerce insan, hoşgörüsüzlüğün şiddetli dışavurumlarının mağduru oluyor. Bireyler “ırk”, dil, din veya herhangi bir diğer belirli özelliği paylaşan bir grupta varsayılan bağlantıları nedeniyle tehdit ediliyor, aşağılanıyor ve saldırıya uğruyor. Mezarlıklara, dini yapılara ve anıtlara, bu gruplardan bir veya birden fazlası ile tanımlandıkları için saygısızlık ediliyor.

Nefret saikli suçlar ve olaylar, mağdurlar üzerinde “adi” suçlara oranla daha büyük etki yaratır. Bu suçlar toplulukların tamamına mesaj yollar. Mesaj, bu toplulukların toplumun bir parçası olma haklarının reddedilmesi gerektiğidir. Nefret suçları, korkuyu bir belediyenin veya devletin sınırlarının çok ötesine aşıl原因an suçlardır; ve bu nedenle çatışmaları kızıştırma ve daha geniş ölçekli çatışmalar yaratma potansiyeline sahiptir.

AGİT katılımcısı Devletler, bu olgu ve doğurduğu tehlikelerle ilgili taahhütlerini güçlendirmişler; böylesi suçlarla ve olaylarla mücadelede daha güçlü ve etkili yanıtlar verilmesini sağlayan araçlar geliştirmişlerdir. AGİT, bir taraftan nefret suçlarıyla mücadelenin birincil düzeyde devlet yetkililerinin sorumluluğunda olduğunun doğruluğunu kabul ederken, bir taraftan sivil toplumun da bu çabada çok önemli bir rol üstlenebildiğini onaylamaktadır.

Sivil toplum, hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığın ilk belirtilerinin farkına varılmasında ve bunlara karşı mücadelede sıklıkla ön saflarda yer almıştır. Sivil toplum temsilcileri, toplulukların arasında yaşadıkları için, hoşgörüsüzlük eylemlerine daha polise bildirilmeden önce tanıklık edebilirler; yetkililer henüz uygun mekanizmaların kurulmasıyla uğraşırken, mağdurlara yardım sunabilirler. Ayrıca sivil toplum liderleri, nefret suçlarını raporlama, bu suçlara karşılık verme ve herkesi koruma görevlerini sıklıkla devlet yetkililerine hatırlatmaktadırlar. Bazı devletlerde, sivil toplum, sosyal değişimi teşvik etmek ve yasal reformlara esin vermek üzere toplulukların güçlendirilmesinde etkili olmaktadır.

Sivil toplumun ayrımcılıkla mücadele çabalarını desteklemek ve barış ortamını geliştirmek, DKİHB’nun yetki alanının merkezinde yer almaktadır. Dolayısıyla, DKİHB’in Nefret Suçlarını Önleme ve Karşılama Kaynak Kılavuzu sivil toplumun nefret suçlarına karşı uygun stratejileri tasarlamasını, geliştirmesini ve

uygulamasını desteklemeyi amaçlayan daha geniş bir programın bir parçasıdır. Bu yayının standart bir kaynağa dönüşeceğini umarak, tüm kullanıcıları, gelecekteki basımlara faydalı olacağını düşündükleri her türlü geri bildirimi ve bilgiyi DKİHB'na göndermeye davet ediyorum.

Sivil toplumun cömertçe paylaştığı uzmanlığı olmasaydı, DKİHB Nefret Suçlarını Önleme ve Karşılama Kaynak Kılavuzu mümkün olmazdı. Kılavuzun geliştirilmesine katkıda bulunan herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

Büyükelçi Janez Lenarčič

AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi Direktörü

Giriş

Önyargıdan kaynaklanan, nefret suçları veya önyargı suçları olarak da bilinen suçlar, dünyanın her yerinde meydana gelmektedir.

Herkese saygı ve herkes için eşit haklar, her istikrarlı toplum için gerekli dayanaklardır. Kimlikleriyle ilgili önyargılardan dolayı bireylere karşı işlenen suçlar, bu değerlerle bağdaşmayan eylemlerdir. Bireysel eylemler sivil kargaşaya dönüşebildiği için, kontrol altına alınmayan nefret suçları hükümetler açısından ciddi güvenlik sorunları ortaya çıkarır. En aşırı durumlarda, ulusal sınırların içerisinde veya dışarısında savaşımlara yol açabilir.

Her ne kadar nefret suçlarının önlenmesi ve cezalandırılması, birinci derecede devletin sorumluluğunda da olsa, STK'lar da bu şiddet döngüsünün kırılmasında önemli roller oynayabildiklerini göstermişlerdir.

Bu kaynak kılavuz, AGİT bölgesinde nefret suçlarını önlemek ve karşılamak için çalışan STK'lara, sade ama kapsamlı bir belge aracılığıyla, çalışmalarında esas oluşturacak araçlar sunarak yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Bu kılavuz, AGİT bölgesindeki nefret suçlarıyla ilgili bilgiler, hükümetlerin ve sivil toplumun bu suçlarla mücadele için aldıkları önlemler ve STK'larca kullanışlı ve etkili bulunan stratejilerden örnekler sunmaktadır.

Arkaplan

Nefret suçları, hem bireysel özgürlükleri hem de topluluk güvenliğini tahrip eder. Nefret suçları cezasız kaldığı zaman, bu, hukukun üstünlüğünü zora sokar. Hükümetler, şiddetli nefret suçlarının uluslararası güvenliğe tehdit oluşturabileceğini giderek daha çok kabul etmektedir; ve bu düşünceyle, AGİT katılımcısı 56 Devlet, hoşgörüsüzlük ve ayrımcılıkla mücadeleye dair çok sayıda taahhütte bulunmuştur.

Nefret suçları, hoşgörüsüzlüğün en tehlikeli dışavurumları arasında olduğu için, AGİT nefret suçlarına özellikle dikkat etmektedir. AGİT Bakanlar Konseyi, nefret suçlarının bireylerin güvenliğine ve sosyal uyuma tehdit oluşturduğunu; ve daha geniş ölçüde çatışmalara ve şiddete yol açma potansiyeli taşıdığını defalarca tekrarlamıştır.¹

AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi'ne (DKİHB), devlet ve sivil toplum aktörlerini nefret suçlarını önleme ve karşılama çabalarında destekleme

1 Bkz. örneğin, AGİT Bakanlar Konseyi Kararı No 10/07, "Hoşgörü ve Anlayış, Karşılıklı Saygının ve Anlayışın Desteklenmesi", Madrid, 30 Kasım 2007, <http://www.osce.org/documents/mcs/2007/12/28629_en.pdf>.

görevi verilmiştir.² AGİT'in kendine özgü coğrafi ve siyasi kapsamı DKİHB'nun Avrupa, Orta Asya ve Kuzey Amerika'dan insanları ve fikirleri bir araya getirmesini mümkün kılmaktadır. AGİT bölgesindeki hükümetler ve sivil toplum, nefret suçlarıyla mücadelede birtakım çığır açıcı çabaları geliştirmek ve ortaya koymak üzere giderek daha çok koalisyon içinde çalışmaktadır.

DKİHB'nun Rolü

DKİHB, yetkisinin bir bölümü gereğince, nefret saikli suçlara ve olaylara daha etkili karşılık verilmesinde katılımcı Devletleri desteklemek amacıyla, AGİT bölgesindeki nefret suçlarını ve bunlara verilen karşılıkları izlemekte ve rapor etmektedir. Katılımcı Devletler, uluslararası örgütler, STK'lar ve medya tarafından ibraz edilen verilere dayanılarak bir yıllık rapor hazırlanmaktadır.³

DKİHB, nefret suçlarıyla daha etkili şekilde mücadele etmede katılımcı Devletleri desteklemek üzere programlar geliştirmiştir. Bu programlar, veri toplama ve ceza-adalet konularından sorumlu hükümet bakanlıkları ile çalıştayların üstlenilmesinden, kanun uygulayıcı devlet kurumlarının ve savcılarının eğitilmesine, ve eğitimciler için öğretim malzemesi teminine kadar çeşitlilik göstermektedir. Sivil toplum kuruluşlarıyla bağların geliştirilmesi ve STK'ların desteklenmesi, bu çalışmanın önemli bir unsurudur. DKİHB, nefret suçunun önlenmesi ve bu suç ile mücadeleye dair eğitim programları ve başka etkinlikler geliştirmiştir.

Buna ilaveten, DKİHB, kamu erişimine açık iki internet kaynağını [işletmeyi] sürdürmektedir. Mevzuat Hattı⁴, AGİT ülkelerinin DKİHB'nun çalışma alanlarıyla ilişkili mevzuat kaynaklarını içermektedir ve bunlara nefret suçları dahildir. Diğer taraftan TANDIS⁵, Hoşgörü ve Ayrımcılık Karşıtı Bilgi Sistemi, AGİT bölgesindeki hoşgörü ve ayrımcılık karşıtlığıyla ilgili konulara ilişkin bilgilere kolay erişim sağlamaktadır. Her iki site de, İngilizce ve Rusça arayüzlere sahiptir. STK'lar, TANDIS aracılığıyla, nefret suçlarına ve olaylarına; ve aynı şekilde, sivil toplum ve hükümet girişimlerine ilişkin bilgileri sunabilmektedir. Bu kılavuzda adı geçen ilave kaynakların birçoğu TANDIS'te bulunabilir.

STK'ların Rolü

Her ne kadar nefret suçlarıyla mücadelede esas sorumluluk yerel ve ulusal yetkililerde olsa da, STK etkinlikleri, hükümetlerin nefret suçlarını ele almaya ikna edilmesinde ve verecekleri karşılığa yol göstermede belirleyici olabilir.

2 AGİT Bakanlar Konseyi Kararı No 13/06, "Hoşgörüslük ve Ayrımcılıkla Mücadele ve Karşılıklı Saygının ve Anlayışın Desteklenmesi", Brüksel, 5 Aralık 2006, <http://www.osce.org/documents/mcs/2006/12/22565_en.pdf>.

3 En güncel yayınlar için <<http://www.osce.org/odihr/publications.html>> adresinde DKİHB sitesine bakınız.

4 <<http://www.legislationline.org>>.

5 <<http://tandis.odihr.pl>>.

STK’lar nefret suçlarıyla birtakım farklı yollarla mücadele edebilirler. Örneğin:

- Mevzuatın geliştirilmesi konusunda hükümetlerle beraber çalışarak;
- Vakaları izleyerek ve raporlayarak;
- Özellikle yetkililerle [iletişimde] aracılık görevi üstlenmek suretiyle, nefret suçu mağdurlarının sesi olma işlevi görerek;
- Nefret suçu mağdurlarına; hukuki öneriler, danışmanlık ve diğer hizmetler gibi pratik destekler sunarak;
- Ayrımcılık, hoşgörüsüzlük ve nefret suçlarının varlığı konusunda farkındalığı artırarak; ve
- Nefret suçları mücadelesi için harekete geçmek üzere kampanyalar düzenleyerek.

İnsan Hakları Savunucuları

“İnsan hakları savunucusu”, insan haklarını desteklemek veya korumak üzere eyleme geçen, bireysel olarak veya başkalarıyla birlik içinde çalışan kişiler için geniş kapsamda kullanılan bir terimdir. İster birey ister STK üyeleri olsunlar, insan hakları savunucuları, her şeyin ötesinde savundukları ve yaptıkları şeyler üzerinden tanımlanırlar. İnsan hakları savunucuları ile, ayrımcılığa ve nefrete etkin şekilde karşı çıkan diğer kişiler de nefret suçlarının mağdurları arasındadırlar; çünkü, ayrımcılık mağdurlarıyla olan bağlantılarından ve dayanışmalarından ötürü kimi zaman hedef alınırlar. Bu bağlamda, devletler, insan hakları savunucularının korunması gerektiğini kabul etmişlerdir. Bazı nefret suçu yasaları, ayrımcılık karşıtı etkinliklerine cevaben insan hakları savunucularını hedef alan saldırıların da nefret suçu sayılması gerektiğini özellikle belirtecek şekilde tasarlanmıştır.

Kaynak Kılavuz

Bu kaynak kılavuz, STK’ları günlük çalışmalarında desteklemek adına yazılmıştır. STK’ların, nefret suçlarıyla neden ve nasıl mücadele edebileceklerini ayrıntılı olarak anlatmaktadır. Bu kılavuz, nefret suçlarıyla ilgili birtakım ön bilgilere sahip olduğunu varsaymaktadır. Pratik bir araç olarak tasarlandığı için, bu kılavuz nefret suçlarına ilişkin istatistikler ya da teknik analiz içermemektedir; yasal konulara da odaklanmamıştır. Bu tür bilgilerin kullanışlı olabileceğini düşünen sivil toplum örgütleri DKİHB’nun yıllık nefret suçları raporuna ve DKİHB yayını olan “*Nefret Suçları: Pratik Kılavuz*”a⁶ başvurmalıdır.

6 <http://www.osce.org/odihr/item_11_36671.html> adresinde çevrimiçi olarak bulunabilir.

Bu kılavuzun önemli bir unsuru, AGİT alanı kapsamındaki başarılı projelerden verilen örneklerdir.

Bu kılavuz STK'ların faaliyet gösterebilecekleri anahtar mesele alanlarını ele almaktadır; bu nedenle de, kılavuz bölümleri bunun gerektirdiği biçimde organize edilmiştir.

BÖLÜM 1

Anahtar Kavramlar ve Argümanlar

Nefret Suçları: Olguyu Anlamak

Nefret suçları belirli insan gruplarına yönelik tarafgirlikten veya önyargıdan harekete geçen cezai [İng. *criminal*] eylemlerdir.

Bu yüzden, bir nefret suçu iki ayrı unsuru içerir:

- Ceza kanununa göre bir suç oluşturan bir eylemdir; ve
- Fail suçu işlerken önyargı veya tarafgirlik temelinde hareket eder.

Dolayısıyla, bir nefret suçunun faili, mağduru, mağdurun belirli bir gruba üyeliği ya da *varsayılan* üyeliği temelinde seçer. Suçun mülke zararı içerdiği durumlarda, mülk, mağdur grubuyla olan bağlantısı nedeniyle seçilmiştir; ve ibadet yerleri, topluluk merkezleri, taşıtlar veya aile evleri gibi hedefleri kapsayabilir.

Önyargı ya da tarafgirlik, genel olarak, belirli bir gruba yöneltilen peşin hükümlü olumsuz düşünceler, hoşgörüsüzlük ve nefret şeklinde tanımlanabilir. Grubun “ırk”, etnik köken, dil, din, ulusal köken, cinsel yönelim⁷ veya başka bir özellik benzeri sabit ve temel bir özelliği paylaşması gerekir.

Nefret suçları, nefret suçu kanununun olmadığı ülkelerde bile meydana gelebilir: bu terim yasal bir kavramı değil, bir olguyu tarif eder; ve bu nedenle, bu meseleyle uğraşan kanunlar AGİT boyunca geniş çapta çeşitlilik göstermektedir.⁸ Çok sayıda hükümet kendi ülkelerinde nefret suçu işlenmediğine, ve bundan dolayı, bu suçlarla mücadele etmek üzere eyleme geçmeye gerek olmadığını

7 Henüz AGİT katılımcısı Devletlerin AGİT taahhütleri kapsamında bu ayrımcılık zemininin özellikle belirtilmesine ilişkin net bir fikir birliği içinde olmadıklarını ve katılımcı ülkelerin tamamının “cinsel yönelimi” ulusal mevzuatlarında resmi olarak tanımadığını dikkate almak önemlidir.

8 Bu konu, nefret suçu yasalarının kurucu unsurlarıyla birlikte, Nefret Suçu Yasaları: Pratik Kılavuz'da daha ayrıntılı olarak tarif edilmektedir, (Varşova, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, 2009), <http://www.osce.org/odihr/item_11_36671.html>.

inanmaktadır. Ancak mevcut kanıtların güçlü biçimde önerdiği üzere, nefret suçları, az ya da çok tüm ülkelerde meydana gelmektedir.⁹

Nefret suçlarının temelindeki önyargılar veya tarafgirlikler çeşitlilik gösterir. İnsanlar “ırklarından”, dinlerinden, cinsel yönelimlerinden ya da diğer etmenlerden dolayı nefret suçlarının hedefi haline getirilebilirler. Zihinsel veya fiziksel engelli kişiler ya da göçmenler sıklıkla nefret suçlarına hedef olurlar. Buna ilaveten, akılda tutulmalıdır ki, nefret suçu saikleri diğer etmenlerle karışabilir. Bu nedenle de bir suçun, örneğin hem ırkçı hem de ekonomik yönleri olabilir. Bir nefret suçunun “nefret” içermesi şart değildir; önyargı saikiyle işlenen herhangi bir suç, nefret suçu olarak nitelendirilir.

Nefret suçları, kayıtlı herhangi bir önyargı saikli etkinliği ya da başka bir cezai davranışı olmayan kişiler tarafından da işlenebilir. Popüler algının aksine, nefret suçları her zaman aşırı sağ grupların ya da ideolojik hareketlerin üyeleri tarafından işlenmez. Bu nedenlerden dolayı, nefret suçları fark edilmesi ve karşılık verilmesi oldukça güç olabilen karmaşık olgulardır.

Nefret Saikli Olaylar

Yukarıda tarif edilenlere benzer bir türde önyargı ve tarafgirlik içeren, ancak suç olmaya varmayan bir eylem, “nefret saikli olay” olarak tanımlanır. Bu ifade, çok az saldırganlık taşıyan eylemlerden, suç oluşturan [ama] suçun kanıtlanmadığı eylemlere kadar çeşitlilik gösteren önyargı saikli eylemleri tarif etmektedir. Dolayısıyla, bu eylemler bir nefret suçunun ikinci unsurunu paylaşırken, birinci unsurunu paylaşmamaktadır.

Nefret saikli olaylar her zaman suç içermeseler de, sıklıkla nefret suçu bağlamının öncesinden gelirler, bu bağlama eşlik ederler ya da zemin hazırlarlar.

Bu olaylar daha ciddi suçlara öncülük edebilirler. Nefret saiki barındıran olaylarla ilgili kayıtlar, sadece rahatsızlığın bir bağlamını ortaya koymada faydalı olmazlar, aynı zamanda artmakta olan şiddetin motiflerine dair kanıtlar da sunarlar.

Hem nefret saikli olaylara, hem de nefret suçlarına ilişkin veriler, kamu güvenliğinin durumuyla ve belirli toplulukları etkileyen şiddetin gerçek düzeyleriyle ilgili önemli göstergeler sunar. Bu nedenle, bazı ülkelerde, nefret saikli olaylar nefret suçlarına ilaveten ve onlardan ayrı biçimde kaydedilmektedir. Bu konu, kılavuzun ileri kısımlarında, Bölüm 4: Veri Toplama, İzleme ve Raporlama kapsamında tartışılmaktadır.

9 Bkz. AGİT Bölgesinde Nefret Suçlarıyla Mücadele: İstatistiklere, Yasalara ve Ulusal Girişimlere Genel Bakış (Varşova, Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, 2007), <http://www.osce.org/odihr/item_11_33850.html>. Avrupa Suç ve Güvenlik Araştırması 2005, AB ülkelerinde nefret suçlarının mağduru olan nüfusun ortalama %3 olduğunu, ancak ülkeler arasında geniş farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur.

Nefret suçlarının ayrımcılıktan ayrı tutulması gerekir. Her ne kadar nefret suçları ayrımcılığın aşırı örnekleri olarak görülebilsen, ve nefret suçlarıyla mücadele alanında faaliyet gösteren STK'ların çoğu, ayrımcılıkla da mücadele ediyor olsa da, bu iki kavram arasındaki farkı muhafaza etmek önemlidir. Ayrımcılık eylemlerinde, bir eylemin suç oluşturmasını sağlayan temel unsur eksiktir. Ceza, cezai [İng. *criminal*] bir yaptırım olsa bile, ayrımcılık konuları medeni kanun altında ele alınır. Dolayısıyla, ayrımcılığı ve nefret suçlarını yöneten yasal ve kurumsal çerçeveler farklıdır.

Nefret Suçu ve Nefret Söylemi

Bir gruba – ya da o gruba üyeliği nedeniyle bir kişiye – yönelik düşmanlıktan kaynaklanan ve o gruba yönelik düşmanlığı gösteren veya cesaretlendiren ifade biçimleri genellikle “nefret söylemi” olarak adlandırılır. Nefret söylemi, nefret suçuna teşvik ya da eşlik edebileceği için, bu iki kavram birbiriyle bağlantılıdır. “Nefret suçu” terimi bu kılavuzda ayrımcı görüşleri ya da tek başına nefret söylemini değil, eylemleri tarif edecek şekilde kullanılmaktadır.

Devletler, hangi ifade biçimlerinin suç teşkil ettiği konusunda önemli ölçüde farklılıklar göstermektedir. Doğrudan ve yakın şiddet tehditlerinin yanı sıra şiddete teşvik, tüm AGİT katılımcısı Devletlerde suçtur; ve dolayısıyla bu suçlar önyargı saiki barındırmasa bile dava edilebilmektedir. Bunun ötesinde, başka hangi ifade biçimlerinin yasaklanması gerektiğine dair yine de bir fikir birliği yoktur. Nefret söyleminin bu yönü, diğer yönleri ve [nefret söylemine verilen] STK karşılığı, Bölüm 6: Nefret Söylemiyle Mücadele bölümünde tartışılmaktadır.

Nefret Suçları Neden Diğer Suçlardan Farklıdır?

Nefret suçlarının etkisi, önyargı saiki barındırmayan suçlara oranla çok daha büyük olabilir; özellikle de bireysel mağdurlar, mağdurlarla doğrudan bağlantılı olan kişiler ve toplum geneli üzerinde. Bu daha büyük etki, aynı suçların önyargı saiki barındırmadan işlenmesine göre, neden nefret suçlarının farklı şekilde ele alınması gerektiğinin temel gerekçelerinden biridir.

Birey Üzerindeki Etki

Nefret suçları ve nefret saikli olaylar, mağdurları sıklıkla gelecekteki saldırıların ve şiddetin artacağı korkusu içinde bırakır. Bu korku, nefret suçuna içkin olarak, mağdurun kimliğinin reddedilmesinden gelir. Buna ilaveten nefret suçları, mağdurlara, içinde yaşadıkları toplumun bir parçası olarak kabul edilmedikleri mesajını yollar. Sonuç olarak, saldırıya uğrayanlar, diğer suç mağdurlarının yaşadıklarına kıyasla aşırı bir yalıtılmışlık hissine, daha büyük ve uzun süren bir korkuya maruz kalabilirler.

Nefret suçu mağdurlarının, diğer suçların mağdurlarının muzdarip olduklarına kıyasla daha olumsuz duygular deneyimledikleri görülmüştür.¹⁰ Nefret suçu mağdurlarına verilecek yardımcı olmayan ya da kötüyeyici bir karşılık, haliha-zırda travma yaşayan bu kişilerde daha fazla zarara yol açabilir. Bildirilen suçun ciddiyetinin; özellikle de polis, sosyal hizmet çalışanı, doktor veya yargıç gibi toplumun daha geniş kesiminden temsilciler tarafından reddedilmesi ya da küçültülmesi durumunda, ikincil mağdurlaştırma durumu ortaya çıkabilir. İkincil mağdurlaştırma, pek çok nefret suçu mağdurunda daha büyük bir küçük düşürülmüşlük, aşağılanmışlık ve yalıtılmışlık hissine yol açabilir.

Topluluk Üzerindeki Etki

Nefret suçları; mağdurun ailesinin, arkadaşlarının ve saldırının arkasında yatan önyargının ve nefretin nesnesi olan özelliği paylaşan diğer kişilerin üzerinde de benzer yıkıcı etkiye sahiptir. Hedef alınan grubun diğer üyeleri, sadece gelecekte saldırıya uğrama riski altında hissetmezler; psikolojik olarak mağdur kendileriymişçesine etkilenebilirler de. Bu etkiler, mağdurların kuşaklar boyunca ayrımcılık yaşayan ve önyargıya maruz bırakılan gruplardan olduğu durumlarda katlanarak artabilir.

Topluma Yönelik Daha Kapsamlı Tehdit

Nefret suçları bütün yönleriyle soruşturulmadığı ve kovuşturulmadığı zaman, bu, failerin etkinliklerini serbestçe sürdürebilecekleri mesajı verebilir; ve başkalarını benzer suçlar işlemeye cesaretlendirebilir. Nefret suçu failerinin cezasız kalması, artan şiddet düzeylerine katkıda bulunur. Nefret suçu şiddetinden korumanın eksik olduğu yerlerde, azınlık toplulukları kanun uygulama[İng. *law enforcement*] ve hükümet kurumlarına olan güvenlerini yitirirler; ve bu durum daha fazla marjinalleştirilmelerine yol açar. En kötü durumlarda ise, nefret suçları, mağdur grupların misilleme saldırılar gerçekleştirmesine ve bir şiddet sarmalının yaratılmasına neden olabilir.

Şiddet içeren nefret suçu kalıpları toplumdaki çatlakların önemli bir göstergesi olabilir ve toplumların sosyal ya da etnik çatışmaya sürüklendiği durumlara dair erken uyarı sağlayabilir.

10 Amerikan Psikologlar Derneği tarafından yayınlanan bir rapor, nefret suçu mağdurlarınca sergilenen semptomları, travma sonrası stres bozukluğu yaşayan bireylerin sergilediği semptomlara benzetmiştir (“Nefret Suçlarının Bugünü: Modern Elbise İçindeki Asırlık Düşman”, Amerikan Psikologlar Derneği, 1998), <<http://www.apa.org/releases/hate.html>>. 2001’de ABD’de yapılan bir çalışmada nefret suçu mağdurlarının diğer suç türlerinin mağdurlarına oranla daha ciddi sorunlar yaşadığı bulunmuştur (McDevitt, Balbonic, Garcia ve Gui, “Mağdurlar açısından Sonuçlar, Önyargı Temelli ve Önyargısız Saldırıların Karşılaştırması”, American Behavioral Scientist, Cilt 45, No 4, 2001, ss. 697-711).

Yasal Perspektifler

Nefret Suçu Yasaları

Nefret suçlarını ele alan yasalar çok farklı biçimler alabilse de, genel olarak üç yaklaşım vardır. Birincisi, mağdurların korunan bir gruba üye olduğu için seçildiği durumlarda, halihazırda suç olarak tanımlanan eylemleri ayrı, daha ciddi suçlar (“bağımsız suçlar”) olarak tanımlamaktır.

İkinci yaklaşım, ceza artırımıdır. Burada, mahkemenin önündeki suçlama, herhangi bir nefret saikinın söz konusu olmadığı suçlama ile aynıdır. Ancak mahkeme, bir ağırlaştırıcı neden olarak değerlendirilen nefret saikinın ispatı durumunda, daha yüksek ceza vermeyi tercih edebilir veya etmelidir.

Üçüncü biçim, nefret suçlarına ilişkin bir cezai suç yaratmayan veya ceza kanunlarına ek yapmayan, ancak nefret suçlarıyla ilgili veri toplama yetkisi veren yasaların, devletler tarafından tasarlanmasını içermektedir.

Farklı devletlerin nefret suçu yasaları, kapsanan grupların özellikleri bakımından geniş çapta farklılıklar göstermektedir. AGİT bölgesinde, nefret suçlarına ilişkin mevzuat en yaygın olarak “ırk”, din, etnik köken ya da ulusal köken üzerinden tanımlanan bir grubun üyesi olmaları nedeniyle kişilere yönelik işlenen önyargı saikli suçlara referans vermektedir. Katılımcı Devletlerin nefret suçu yasaları cinsel yönelim, cinsiyet ve engelliliğe de giderek artan oranda atıfta bulunmaktadır.

Nefret Suçu Yasalarıyla İlgili Argümanlar

Nefret suçlarının varlığını açıkça kabul eden devletler dahi, yasalarını daha etkili hale getirmek için değişiklik yapmaları gerektiğinin her zaman farkında olmazlar.

STK’lar, nefret suçu yasalarının gerekliliği ve değeri hakkında yasa yapıcıların ikna edilmesinde birçok ülkede önemli rol oynamışlardır. DKİHB, nefret suçu yasalarının tasarlanması için sade, net ve kolay erişilebilen bir araç sunmak üzere *Nefret Suçu Yasaları: Pratik Kılavuz*’u üretmiştir. Bu kılavuz, yasa yapıcılarca ele alınacak başlıca soruları anahatlarıyla belirtmekte, bu sorulara verilen farklı yanıtların sonuçlarını analiz etmekte ve bu yasaların tasarlanması esnasında farklı devletlerce yapılan tercihler hakkında örnekler sunmaktadır. Kılavuz STK’ların, politika yapıcıların ve yasa yapıcıların kullanması amacıyla hazırlanmıştır. Nefret suçu yasalarıyla ilgili temel argümanları tarif etmektedir ve birkaç dilde mevcuttur.

Nefret suçu mevzuatı birtakım nedenlerden dolayı önem taşır:

- Potansiyel mağdurlar, failer ve toplum geneli açısından, nefret suçunun ciddiye alındığını gösteren sembolik bir kabuldür;

- Yasama süreci konunun tartışılmasını teşvik eder; ve bu, nefret suçuna ilişkin toplumsal farkındalığı artırır;
- Kanun uygulayıcı kurumlara, saiki göz önünde bulundurma görevi ve yetkisi verir; ve böylelikle çabalarını [saikle] odaklar;
- Mağdurların, kanunun gereğince uygulanıp uygulanmadığını görebilmelerini; ve kanunun gereğince uygulanmadığı durumlarda, vakalarını yetkililerle tartışabilmelerini mümkün kılar; ve
- Nefret suçuna dair daha kesin verilerin toplanmasına olanak tanır.

Hırvatistan'da, insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele yapılarının nefret suçu mevzuatı için oluşturduğu koalisyonlarca yapılan savunuculuk, 2006'da, Hırvatistan parlamentosunun nefret suçu hükümlerini ceza kanunu dahilinde yürürlüğe koymasıyla başarı kazandı. Yeni hüküm "bir kişinin ırkı, ten rengi, cinsiyeti, cinsel yönelimi, dili, dini, siyasi veya diğer görüşü, ulusal veya sosyal arkaplanı, mülkü, doğumu, eğitimi, sosyal statüsü, yaşı, tıbbi durumu veya diğer herhangi bir niteliğinden dolayı o kişiye duyulan nefrete dayanılarak gerçekleştirilen... herhangi bir cezai eylemi" nefret suçu olarak tanımlamaktadır.¹¹ 50'nin üzerinde kadın örgütünün ve feminist örgütün koalisyonu olan Hırvatistan Kadın Ağı da mevzuatın savunucuları arasındaydı.

İlave Kaynaklar

Barbara Perry (ed.) *Hate and Bias Crime: A Reader* (New York, NY: Routledge, 2003).

Hate Crime Laws: A Practical Guide (Warsaw: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, 2009).

11 "Nefret Suçları: 2007 Araştırması", Önce İnsan Hakları, Haziran 2007, s. 2, <www.humanrightsfirst.info/pdf/07601-discrim-hate-crimes-web.pdf>.

BÖLÜM 2

Nefret Suçlarının Tanınması

Nefret suçu soruşturmalarındaki en yaygın kusur, kanun uygulayıcı kurumların cezai bir eylemi nefret suçu olarak tanımlamayı reddetmeleri ya da ihmal etmeleridir. Bu yüzden, bir vakanın nefret suçu olup olmadığını değerlendiren birtakım kriterlere sahip olmak, şikayet alan ya da mağdurlarla görüşen polis memurları ve STK'lar için başlıca gerekliliktir.

Nefret suçu göstergeleri, bir vakanın nefret suçu içerebileceğine işaret eden nesnel bulgulardır. Eğer bu tür göstergeler varsa, olay olası bir nefret suçu olarak kaydedilmelidir; ve bu, suçun saiki hakkında daha ileri soruşturmaları tetiklemelidir. **Bu tür göstergelerin varlığı olayın bir nefret suçu olduğunu kanıtlamaz.** Nefret saikinin kanıtı, sadece kapsamlı ve derinlemesine bir soruşturmanın ardından ve mahkemenin onaylaması sonucunda elde edilir.

Nefret suçu göstergeleri STK'lar için kullanışlı olabilir; çünkü bu göstergeler, olaylara olası nefret suçu muamelesi yapılması amacıyla polis ya da diğer devlet kurumları karşısında yapılacak savunuculuk için nesnel ve tutarlı bir bulgu zemini oluşturur.

Nefret Suçu Göstergeleri

Ulusal uzmanlar ve kolluk kuvvetleri [İng. *law enforcement agencies*], nefret suçlarını tanımlayan ve nefret suçu göstergelerinin ayrıntılı listesini de içeren kılavuzlar geliştirmiştir. Bunlar çeşitlilik gösterebilmekle birlikte, en yaygın göstergeler aşağıda listelenmiştir:

Mağdur ve Tanık Algısı

Mağdurun/mağdurların algısı önyargı saikinin birincil göstergesidir. Bu algılar mağdurun önyargıya dair kendi deneyimine, saldırının koşullarına, mağdurun saldırganları tanımlayışına ve birçok başka etmene dayanmaktadır. Bazen, tanıkların algıları da failin belirgin saikiyle ilgili güçlü göstergeler sunabilir.

Kanada ve Birleşik Krallık gibi bazı AGİT ülkelerinde, rapor edilen ve mağdurun, tanığın ya da polis memurunun nefret saikiyle gerçekleştiğine inandığı herhangi bir suç, olası nefret suçu olarak kaydedilmek ve soruşturulmak zorundadır.

Saldırganın Davranışı

Nefret suçu failleri, önyargılarını eylemin öncesinde, esnasında veya sonrasında sıklıkla belli ederler. Çoğu nefret suçunda kritik kanıt, faillerin kendileri tarafından kullanılmış sözcüklerden veya sembollerden oluşur. Nefret suçu işleyenler, genellikle mağdurlarına ve başkalarına bir mesaj vermek isterler; ve haykırılan lakaplardan duvar yazılarına kadar çeşitlilik gösteren bu mesajlar, saikin güçlü birer kanıttır.

Mağdurun ve Failin [Karakteristik] Özellikleri

Her ne kadar nefret suçları, genellikle azınlık üyelerini kapsayan saldırılar olarak düşünülse de, durum her zaman bu değildir. Yerel koşullara bağlı olarak, bazı nefret suçları azınlığın azınlığa saldırısını, bazıları da azınlığın çoğunluğa saldırısını içerir: Bu saldırı türü genellikle geniş bir bölge için azınlık üyesi olan kişilerin, yerelde çoğunluk olduğu yerlerde meydana gelir. Nefret suçu gösterge- si olabilecek bazı koşullara şunlar dahildir:

- Mağdurun “ırkı”, dini, etnisitesi/ulusal kökeni, engellilik durumu, cinsiyeti ya da cinsel yönelimi saldırganınkinden farklılık gösteriyorsa;
- Mağdur, olayın gerçekleştiği bölgede, bir başka gruba kıyasla ezici şekilde daha az üyeye sahip olan bir gruba üyeyse;
- Mağdur belirli bölgelerde yoğunlaşmış bir topluluğun üyesiye ve o bölgeyi terk etmesi üzerine saldırıya uğramışsa;
- Olay, çoğunluğa üye kişilerin, azınlık üyelerinin çoğunlukta olduğu bir alana yaptıkları baskın esnasında gerçekleşmişse (bu, azınlık nüfusunun büyük ölçüde toplandığı belirli muhitlere yapılan saldırılar olan pogromların tarihi geçmişini yansıtan bir kalıptır);
- Mağdur bir azınlık grubuna üyeyse ve farklı bir nüfus grubunun üyelerince saldırıya uğramışsa; ve
- Mağdurun üyesi olduğu grup ile saldırganınki arasında tarihsel bir düşmanlık varsa.

Nefret suçu göstergesi olabilecek bazı mağdur özelliklerine şunlar dahildir:

- Mağdur görünüm, giyim, dil veya din gibi etmenlerden dolayı saldırgandan, ve sıklıkla, çoğunluk topluluğundan “farklı” olarak tanımlanabiliyorsa;

- Mağdur, devamlı olarak ayrımcılığa maruz kalan bir topluluğun dini lider, haklar aktivisti veya toplum sözcüsü gibi öne çıkan bir figürüyse; ve
- Mağdur azınlık grubuna üye birinin yanındaysa ya da onunla evliyse.

Saldırgan olduğu iddia edilen kişilerin özellikleri, davranışları ve arkaplanları da nefret saikine dair çok sayıda olası gösterge açığa vurabilir. Örneğin:

- Olayın öncesinde, esnasında ya da sonrasında kullanılan ve hedefin veya mağdurun üyesi olduğu gruba ya da topluluğa karşı önyargıyı ya da tarafgirliği dışı vuran ifadeler, vücut hareketleri veya diğer tavırlar;
- Belirli aşırılıkçı hareketleri temsil eden kıyafetler, dövmeler ya da işaretler: örneğin, gamalı haçlar veya diğer Nazi sembolleri ya da yarı askeri tarzda üniformaların kullanılması;
- Saldırganın davranışının (Nazi selamı vermek veya nefret gruplarınca organize edilen mitinglere ya da protestolara katılmak gibi), olası bir nefret örgütü üyeliğini akla getirmesi; ve
- Saldırganın geçmişte aynı yöntemi izleyerek suç işlediğine ve bu suçun mağdurla aynı azınlık grubundan ya da diğer azınlık gruplarından mağdurları içerdiğine dair kaydının olması.

Ne Tür Mülkler Hedef Alınabilir?

Göstergeler, mülkleri hedef alan ve önyargı saiki izlenimi uyandıran saldırılarda da tanımlanabilir. Belirli bir yapının ya da yerin, ayrımcılıkla yüzleşen topluluklar açısından taşıdığı önem, [saldırıda] önyargı saiki bulunabileceğinin ilk göstergesi olabilir.

Mülke saldırının nefret suçu olabileceğinin diğer göstergeleri şunları içerebilir:

- Hedef alınan mülk, belirli bir topluluk için dini veya diğer bir sembolik bir öneme sahiptir; bir kilise, sinagog veya mezarlık ya da ölenlerin anısına veya topluluk tarihinden figürlere övgü olarak dikilmiş bir anıt gibi;
- Hedef alınan mülk, belirli bir grup için topluluk hayatının merkezidir: okul, sosyal kulüp ya da mağaza gibi;
- Hedef alınan mülk, belirli bir topluluğun üyelerinin sahip olması ya da içinde yaşaması nedeniyle, çevresindeki mülklerden farklılık göstermektedir; ve
- Mülk daha önce benzeri saldırılarda hedef alınmıştır.

Organize Bir Nefret Grubu Müdahil miydi?

Bir failin, önyargılı ideolojiler temelinde kurulmuş ve şiddet geçmişine sahip bir örgüt ile bağlantısı, saikle ilgili daha fazla soruşturma yapılmasını gerektiren

önemli bir göstergedir. Bazı ülkelerde, nefret gruplarına üyelik veya bu gruplarca organize edilen etkinliklere katılım suç kapsamındadır; ve bu tür örgütlerin üyelerince işlenen suçlar ayrı olarak kaydedilip kovuşturulmaktadır. Bu nedenle, bazı ülkelerde ırkçı ve yabancı düşmanı suçlar “aşırılıkçı suç” çerçevesinde yer alır.

Bir organize grubun nefret suçuna müdahil olduğunun göstergeleri şunları içerir:

- Olay yerinde eylemin bir nefret grubu faaliyeti olduğuna işaret eden objeler ya da unsurlar (örneğin, belirli bir grubu gösteren nefret [içeren] duvar yazıları veya kıyafetleri) gözlemlenmişse ya da bırakılmışsa;
- Bir nefret grubu, hedef alınan grubu tehdit eden yakın tarihli beyanlarda bulunmuşsa ya da sonrasında suçun sorumluluğunu üstlenmişse;
- Olay, nefret grupları için özel anlam taşıyan bir tarihle aynı zamana denk gelmişse (örneğin Adolf Hitler’in doğum tarihi); ve
- Olay, bir nefret grubunun sponsoru olduğu miting benzeri bir etkinlik esnasında veya etkinlikten hemen sonra gerçekleşmişse; ya da bir nefret grubunun bir semtteki kampanyasının veya başka tür bir etkinliğinin ardından meydana gelmişse.

Olay Ne Zaman ve Nerede Meydana Geldi?

Olayın zamanlaması ve yeri de bir nefret suçu olduğunu akla getirebilir. Buna dair göstergeler şunları içerebilir:

- Olay genellikle belirli bir azınlık grubuna üye kişilerle ilişkilendirilen bir yerde veya o yerin yakınında gerçekleşmişse (örn: mülteci ve sığınmacı konutları, engelliler için merkez veya çoğunlukla eşcinsel müşterilerin tercih ettiği kulüp ya da bar);
- Olay bir ibadet yerinde, dini mezarlıkta ya da bir mahallede azınlık veya “yabancı” olarak nitelendirilen bir gruba ait bir evde veya kuruluştaki ya da bunların yakınında meydana gelmişse;
- Olay bir toplu taşıtta gerçekleşmişse ve saldırı, diğerleri arasından göze çarpan azınlık grubu üyelerini hedef almış yabancılar tarafından gerçekleştirilmiş gibi görünüyorsa;
- Olay hedef alınan topluluk için özel anlam taşıyan bir tarihte gerçekleşmişse (örneğin, dini bayramlar ya da önemli tarihi olayları anma günleri); veya
- Olay, bir azınlığın belirli bir bölgedeki varlığında değişim yaşanmasından hemen sonra gerçekleşmişse (örneğin, bölgeye ilk defa bir azınlık ailesinin taşınması ya da bir mülteci merkezinin açılması).

Önceki Nefret Suçları veya Olayları

Diğer nefret suçu göstergelerine şunlar dahildir:

- Geçmişte, aynı bölgede aynı grubun üyelerinin hedef alındığı benzeri olaylar gerçekleşmişse;
- Mağdur veya mağdurlar, üye oldukları gruptan dolayı daha önce taciz ya da tehdit edici postalar veya telefonlar almışlarsa; ve
- Daha önceki bir olayın ya da suçun ihbar edilmesinden sorumlu olduğu farz edilen bir grubun üyelerine karşı misilleme nefret suçu işlenebileceği düşünüüyorsa.

Karışık Saikler

Nefret saikli olayların ve suçların soruşturulmasında, potansiyel her saiki göz önünde bulundurmak önemlidir. Örneğin, bir kişinin kimliği nedeniyle saldırı hedefi olarak seçildiği bir olay, kişi olay esnasında soyulmuş olsa dahi, yine de bir nefret suçu olabilir. Burada suçun tamamen mi, yoksa kısmen mi önyargı veya nefretten kaynaklandığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Bazı ülkelerde, herhangi bir karışık saik söz konusu olduğunda, [olay] nefret suçu olarak işlem görmemektedir.

Rapor edilen birçok vakada, saldırıların önyargı veya nefret nedeniyle hedef aldığı kişiler, başka biçimlerde de mağdurlaştırılmışlardır. Saldırıları esnasında [mağdurların] cep telefonu ya da para gibi değerli eşyalarının da çalınmış olduğu gerçeği, bazen olayın nefret suçu olmadığına öne sürülmesi için kullanılabilir. Burada, söz konusu bireyin, belirli bir etnik, dini veya benzeri bir gruba olan üyeliğinin tespit edilmesi nedeniyle seçilip seçilmediğinin dikkate alınması önemlidir.

Şiddetin Doğası

Bir suç, ister fiziksel saldırı ister mülke zarar biçimini alsın, failler bir nefret suçu işlediklerinde genellikle bir mesaj bırakma niyetinde olurlar. Bunun göstergeleri şunları içerir:

- Olayın aşırı ya da sıradışı şiddet içermesi; veya homofobik suçlarda mağdurların cinsel tacize uğraması da dahil olmak üzere, açıkça aşağılayıcı ve küçük düşürücü muamele;
- Şiddetin kamusal bir alanda veya kamuoyu üzerinde etki yaratma amacı taşıyan bir biçimde uygulanması; örneğin saldırının failer tarafından videoya alınması; veya
- Şiddet olayı dahilinde, kazımak veya yakmak gibi sakatlama eylemleri yolu ile mağdurun vücudu üzerinde ırkçı sembollerin bırakılması; ya da mülke verilen zarar kapsamında, hayvan kanı ya da dışkı benzeri kirlenme veya saygısızlık gösteren semboller veya objeler yoluyla açık bir “mesaj” bırakılması.

İlave Kaynaklar

- Extremism in America: A Guide* (New York, NY: Anti-Defamation League, 2002).
- “Guidelines on Hate Crimes and Hate Propaganda”, Royal Canadian Mounted Police; Ministry of the Solicitor General and Correctional Services of Canada, 20 May 1998.
- Karen A. McLaughlin, Kelly J. Brilliant, *Healing the Hate: A National Hate Crime Prevention Curriculum for Middle Schools* (Newton, MA: Education Development Center, 1997).
- James J. Nolan III, Jack McDevitt, Shea Cronin, Amy Farrell, “Learning to See Hate Crimes: A Framework for Understanding and Clarifying Ambiguities in Bias Crime Classification”, *Criminal Justice Studies*, Vol. 17, No. 1, pp. 91-105.
- Robin Oakley, *Policing Racist Crime and Violence: A Comparative Analysis* (Vienna: European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia 2005). “Protecting Students From Harassment and Hate Crime: A Guide for Schools”, United States Department of Education, Office for Civil Rights; National Association of Attorneys General, January 1999.
- “Racism as a Crime”, European Network Against Racism, 30 October 2006.
- “Working Group on Hate Crime Report”, Scottish Executive. Working Group on Hate Crime, September 2004.
- “The Yogyakarta Principles: Principles on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation and Gender Identity”, Yogyakarta Principles, March 2007.

BÖLÜM 3

Ceza Adaleti Sistemiyle Çalışmak

Hükümetler, nefret suçuyla ceza adaleti sistemleri aracılığıyla mücadele etmede birincil derecede sorumludurlar. STK'lar, hem ayrımcılığa maruz kalan topluluklarla, hem de polis ve yerel hükümet görevlileriyle birlikte çalışabilirler. Bu etkileşimin bir amacı, yetkililer ve mağdurlar arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve nefret suçuna yönelik yasal yolları daha ulaşılabilir ve güvenilir hale getirmektir.

Ceza Adaleti Sisteminin Verdiği Karşılıklar

Çoğu ceza adaleti sistemi; kolluk kuvvetlerinin, savcılarının ve yargıçların performanslarının değerlendirilmesini sağlayacak çeşitli veri biçimlerini toplamaktadır. Kanun uygulama çabalarının düzeyini ve başarısını, rapor edilen nefret saikli olay sayısının yanı sıra, nefret suçları için verilen tutuklama, kovuşturma ve mahkumiyet kararlarının sayısına dair bilgiler de gösterebilir. Böylesi bir veri toplamayı şart koşan herhangi bir ulusal sistem yürürlükte olmasa bile, bazı şehirler ya da diğer siyasi yargı sistemleri, polisin nefret olayları ve suçlarıyla ilgili veriler ortaya koymasını talep edebilir.

Polisin Rolü

Polis memurları, nefret suçunun yaşandığı olay yerine sıklıkla ilk ulaşan profesyonellerdir; ve polis kurumları, çoğu kez, olası nefret suçlarıyla ilgili derinlemesine soruşturma yürütebilen tek hükümet kurumudur.

Polis memurlarının suç mahallinde ilk birkaç dakikada yaptığı ve söylediği şeyler; mağdurun iyileşme süreci, hükümetin nefret suçlarını ele alma taahhüdüne dair kamuoyu algısı ve soruşturmanın sonuçları üzerinde etkili olabilir. Olası bir nefret suçunun farkına varan, mağdurlarla empati içinde iletişim kuran ve bir nefret suçu soruşturması başlatmak üzere harekete geçen memurlar, nefret suçlarının ciddi bir sorun olduğuna dair güçlü bir mesaj verirler.

Polis memurları ve kurumları, nefret suçunun izlenmesi ve kaydedilmesi hususlarında ciddi engellerle karşılaşır. Bu engeller şunları içerir:

- **Politika boşlukları:** Nefret suçlarının ve önyargı saikine ilişkin kanıt detaylarının kaydedilmesini mümkün kılan politikaların ya da prosedürlerin polis kurumunda bulunmayışı.
- **Raporlama boşlukları:** Nefret suçlarıyla ilgili bilgilerin bölgesel veya ulusal bürolara rapor edilmesine imkan sağlayacak resmi polis-kurum prosedürlerinin bulunmayışı.
- **Öncelik boşlukları:** Bazı siyasi görevlilerin ve bağlantılı polis kurumlarının, nefret suçlarının ülkelerinde ya da bölgelerinde önemli veya ciddi bir sorun olmadığına kanaat getirerek nefret suçlarını ihmal etmesi; ve bunun, nefret suçlarını kaydetmeme ya da kamu yetkililerine veya üst mercilere rapor etmeme kararı vermelerine yol açması.
- **Eğitim eksikliği:** Polis memurlarının nefret suçlarını teşhis etmesi ve soruşturması için eğitimin mevcut olmaması; ve bunun nefret suçlarını tespit etme, önyargı saikine dair kanıt toplama ve/veya raporlama gerekliliklerine dair beceri eksikleriyle sonuçlanması.
- **Raporlamanın uyandıracak yankılarla ilgili endişeler:** Bazı polis kurumları, başkalarının ciddi bir nefret suçunun varlığını fark etmesi halinde, bunun kuruma ya da topluluğa olumsuz sonuçlar doğurabileceğini düşünerek, raporlama konusunda cesaret kırıcı olabilirler.
- **Önyargılar:** Nefret suçları, faillerin önyargılarını paylaştıkları için, bazı polis personeli tarafından rapor edilmeyebilir. Polis personelinin, suç ihbarında bulunan azınlık gruplarının saygı ve eşit koruma hakkını reddetmesine ve bu gruplara gereğince karşılık vermekten caymasına neden olan fiili bir norm mevcut olabilir. Bu tarz ortamlarda, memurlar, ihbar edilen önyargı vakalarındaki olası nefret saikleri hakkında mağdurları ve failleri gereğince sorgulamayabilirler; veya suçun nefret saiki içerdiğini rapor etme konusunda isteksiz davranabilirler.

Yürürlüğe Koyma, Karşılık Verme ve Önleme

Polis departmanlarının, nefret suçlarını ele almaya yükledikleri öncelik ve gösterdikleri ilgi, AGİT bölgesi boyunca kayda değer ölçüde çeşitlilik göstermektedir. Öte yandan, deneyim göstermiştir ki, her ne kadar geçmişte nefret suçları daha düşük öncelikte ele alınmış olsa da, bu durum daha fazla farkındalıkla, eğitimle ya da başka koşullar altında değişebilir. STK çalışmaları, genellikle olumlu değişimleri harekete geçirilebilir.

STK'lar, polis kurumlarının nefret suçlarını ne zaman ve nasıl kaydedeceğiyle ilgili net ve gelişmiş yazılı politikalar geliştirilmesi için savunuculuk yapabilirler;

ve mağdurun ortaya çıkmasının önündeki engellerin üstesinden gelecek prosedürlere dair önerilerde bulunabilirler.

STK'lar bir yandan polisin performansını izlerken, bir yandan polis memurlarınca gerçekleştirilen resmi politika ihlallerini yetkililere bildirebilirler. Böylelikle, STK'ların izleme ve raporlama faaliyetleri bir koruma sağlayabilir ve daha gelişmiş polis uygulamalarını teşvik edebilir. Polis prosedürlerinin ya da yasal normların ciddi anlamda ihlal edilmesi halindeyse, STK'lar yetkililere ulaşarak şikayette bulunabilir; veya gerektiği takdirde sorunu kamuoyuna duyurabilir veya mağdurlar adına yasal işlem başlatabilirler.

Eğer STK'lar, polisle ve nefret suçuna karşılık verme sürecine dahil olan diğer görevlilerle olumlu bir ilişki kurabilirlerse, nefret suçuyla mücadelede özellikle önem taşıyan bir katma değer, bazen STK'larca temin edilebilir. Nefret suçlarına toplulukların verdiği karşılıkların geliştirilmesi ve önleme çabalarının ilerletilmesi için polisle birlikte çalışmaya başlamanın çeşitli yolları vardır. Çeşitli polis kuruluşlarının yapılarına ve yetkilerine dair daha iyi bir kavrayış geliştirmek, nefret suçu sorunlarıyla ilgili olarak polisle çalışma ilişkisini ilerletmek ve kamu kampanyaları gibi yollarla farkındalık düzeyini artırmak bu yollara dahildir.

Birçok devlette, sıklıkla yetki alanları örtüşen birden fazla polis kurumu bulunmaktadır. Zabıta [İng. *city police*], bölge polisi, ulusal polis ve güvenlik polisinin tamamı aynı coğrafi alan içerisinde faaliyet gösterebilir. Coğrafi yargı sistemlerinin ve farklı polis kurumlarının yetki alanlarının yanı sıra, sorunlar hakkında bu kurumlara başvurma mekanizmalarının bilinmesi, STK'lar açısından önem taşımaktadır. Bazı polis kurumlarında, polis idaresiyle ilgili şikayetleri yanıtlamayı da içeren sorumluluklara sahip kamu denetçileri [İng. *ombudsmen*], gözetim kurulları ve diğer hesapverebilirlik mekanizmaları bulunmaktadır.

Bazı durumlarda, polis kurumları nefret suçu yasalarının yürürlüğe konulmasına karşı direnç gösterebilir. Bu tür durumlarda, etkili bir nefret suçu yürürlük programı yaratmak üzere polisle birlikte çalışmanın epey zaman alabilen bir süreç olduğunun unutmamak önemlidir. Bu süreç genellikle STK çalışanlarının tek bir polis memuruyla olumlu iş ilişkileri geliştirmesiyle başlar. Bireyler arasında kurulan güven, zaman içinde STK'lar ve polis kurumları arasında daha yakın kurumsal bağların kurulmasına yol açabilir.

Topluluk - Polis İlişkisini Geliştirmek

Hedef alınan topluluklar ile memurlar arasındaki sürekli iletişim ve güven aracılığıyla, yasanın etkili şekilde uygulanması ve polisin nefret suçlarına verdiği karşılık kayda değer ölçüde geliştirilebilir. Bu gelişim; eğitim verilmesi, bir dizi özel yapının yaratılması (irtibat memurları veya komiteler) ve yeni karşılıklı etkileşim biçimlerinin geliştirilmesi yoluyla sağlanabilir.

Polis ve topluluklar arasında karşılıklı anlayışın giderek artması, STK'ların üstlendiği rolün önemli bir parçasıdır; özellikle de polisin ilgili topluluklara özgü

kültürel etmenlere dair daha fazla farkındalık sahibi olması gereken yerlerde. Bu etmenler arasında toplumsal cinsiyete dair meseleler, otoriteye ilişkin algılar ve hatta görüşülen kişilerin polisle göz kontağı kurmasının beklenip beklenemeyeceği dahi yer alabilir. Nefret suçları meydana geldiğinde; STK'lar, polis memurları ve sosyal hizmet sağlayıcılar ancak bu özel etmenlerin farkında olurlarsa, çeşitli topluluklardan gelen bireyler ile etkili ve verimli bir şekilde çalışabileceklerdir.

Kültürel farkındalık oluşturmak, bir toplumdaki çeşitli gruplar hakkında sürekli bilgi edinilen bir süreci içerir. Özellikle de söz konusu topluluklarla sıkı bağlara sahip olan STK'lar, polisi ve topluluk temsilcilerini bir araya getiren çalıştaylar organize ederek, polis eğitimleri için kültürel çeşitlilik üzerine materyaller hazırlayarak; ve yanlış anlamaların önüne geçebilmek üzere topluluk liderleriyle polis arasında devam eden müzakerelerde yer alarak, bu öğrenme süreçlerine yardımcı olabilirler. Farklı grup pratiklerinin ve algılarının farkında olmak, nefret suçlarıyla ilgilenen kişilerin kültürlerarası iletişimde yaygın olan tuzaklara düşmesini ve hayal kırıklıkları yaşanmasını önleyecektir.

Polisin halihazırda etkin şekilde azınlık topluluklarının yararına çalıştığı ülkelerdeki STK'lar, topluluk üyelerinin polisin yardıma hazır olduğunu anlamasını ve bu yardıma nasıl ulaşacaklarını öğrenmesini sağlayarak, polis-topluluk ilişkilerini daha fazla ilerletmek için çalışabilirler. Örneğin, bazı göçmen grupları zulme maruz kaldıkları ülkelerden gelmiş ve bu nedenle, ikamet ettikleri yeni ülkede polisle ya da diğer yetkililerle etkileşime geçme konusunda gönülsüz olabilirler.

İrlanda merkezli Gey ve Lezbiyen Eşitlik Ağı lezbiyen, gey, biseksüel ve trans(LGBT) kişilere karşı işlenen nefret saikli olaylara ve suçlara dikkat çekmek üzere polisle beraber bir ortaklık girişimi başlattı. "Onurlu Ol, Güvende Ol" kampanyası, Dublin'de bulunan eşcinsel toplum merkezindeki haftalık seansa uğradıkları esnada nefret saikli olayların mağduru olmuş LGBT kişilerle beraber çalışan özel eğitimli eşcinsel polis irtibat memurlarını kapsamaktadır.¹²

Polis - Topluluk Ayrışması Arasında Köprü Kuran Komiteler

Nefret suçlarına karşı faaliyetleri koordine etmek üzere polisi, yerel yönetimi ve yerel toplum temsilcilerini bir araya getiren komiteler ya da görev güçleri kurulabilir. STK'lar, düzenli olarak buluşacak (örneğin ayda bir) ve hedef alınan toplulukların ihtiyaçlarını ve bu sorunların üzerine gidecek polis faaliyetlerini tartışacak bir görev gücü ya da ortak çalışma grubu kurulması için polisle birlikte çalışabilir. Görev gücü toplantıları, hem topluluk üyelerinin devam eden nefret suçu soruşturmalarının durumuyla ilgili bilgi talep etmesine, hem de polisin, kendi eylemleri açısından şeffaflık sergilemesine olanak sağlar. Etnik, dini ve di-

¹² Bkz. <http://www.outhouse.ie/groups.asp>.

ğer topluluklardan kişilerin yanı sıra, STK'lar ve destek veren dini, toplumsal ya da siyasi liderler görev gücünün üyeleri olabilirler. Bu tür yapılar, örneğin polisi kültürel – ve dini – azınlık topluluklarının etkinliklerine davet ederek, topluluklar ve polis arasında karşılıklı anlayış geliştirme çabalarını kolaylaştırabilirler.

Bulgaristan'ın Sofya kentinde bulunan Romani Baht Vakfı, Ağustos 2007'de, karışıklıkların sürdüğü ve Roman protestocuların polisle çatıştığı esnada önemli bir irtibat rolü üstlenmiştir. Vakıf, Roman liderler ile üst düzey hükümet yetkililerini buluşturan toplantılara ev sahipliği yaparak; her ay düzenli toplantı yapılması, polis korumasında artış sağlanması ve Roman topluluğunu ırkçı şiddetten korumak üzere "sosyal polis merkezleri" kurulması hakkında anlaşmaya varılmasını sağlamıştır.¹³

STK'lar ve Polis Eğitimi

Bunun yanı sıra STK'lar, nefret suçu tehdidinin üstesinden gelinmesine ilişkin polis eğitimlerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında, hem yerel hem ulusal düzeylerde destek olabilir. Eğitim; nefret suçu göstergeleri (bir nefret suçunun nasıl ayırt edileceği), görüşmelerde dikkat edilecek kültürel ve cinsiyete dair etmenler ile hoşgörü gibi konuları kapsayabilir. Nefret suçlarını ve olaylarını soruşturma ve karşılama konusundaki eğitim seansları, bütün polisler için zorunlu kılınmalıdır. Bazı devletlerin ulusal polis akademileri, nefret suçlarıyla mücadelenin temelleri konusunu müfredatlarına dahil etmeye başlamıştır.

ABD'de bulunan Karalama Karşıtı Birlik (ADL), "Kanun Uygulama Kurumları Kaynak Ağı" isimli proje aracılığıyla polis – askeri polis dahil – ve savcılar için nefret suçları ve nefret grupları hakkında eğitimler yürütmekte ve malzemeler temin etmektedir. Eğitim programlarına, nefret suçları ile ulusal düzeydeki ve tekil eyaletler düzeyindeki nefret suçu yasalarının yanı sıra, hapishanelerdeki aşırılıkçılar, nefret sembolleri ve ideolojisi, internetin aşırılıkçı kullanımı ve suç eğilimleri konusunda uzmanlarla tartışmalar dahildir. "Kanun Uygulama Profesyonelleri için Nefret Suçu Eğitimi", etkileşimli bir ADL programıdır ve "kanun uygulama kademeleri içerisinde nefret suçunun tanımlanması, nefret suçu mağdurlarına danışmanlık ve toplumsal gerilimlerin azaltılması konularını ele almaktadır."¹⁴

İlave Kaynaklar

A Guide for the Improvement of Support to Victims of Homophobic Crime", Swedish National Police Board, October 2005.

"Conciliating Compassion Annual Report FY 2005", United States Department of Justice, Community Relations Service, 2005.

13 "Ulusal Polis Hizmeti ve Romani Baht Vakfı temsilcileri arasında gerçekleştirilen bir toplantı", Romea.cz internet sitesi, 22 Ağustos 2007, <http://www.romea.cz/english/index.php?id=detail&detail=2007_498>.

14 Bkz. <<http://www.adl.org/learn/default.asp>> ve <http://www.adl.org/learn/training/hatecrime_training.asp>.

- Core Curriculum for Patrol Officers, Detectives & Command Officers* (Washington, DC: United States Department of Justice, 1998).
- “Federal Sentencing Guideline Manual”, United States Sentencing Commission, 1998.
- “Guidance on Prosecuting Cases of Racist and Religious Crime”, Crown Prosecution Service, 2008.
- “Hate Crimes: A local Prosecutor’s Guide for Responding to Hate Crimes”, National District Attorneys Association, American Prosecutors Research Institute, April 2001.
- “Hate Crime: Delivering a Quality Service. Good Practice and Tactical Guidance”, Home Office. Police Standards Unit, Association of Chief Police Officers, March 2005.
- “Have You Experienced Homophobic Hate Crime? A Guide on How the Criminal Justice Agencies Respond to Homophobic Hate Crime, and the Steps You Can Take Towards Stopping It”, North Wales Police, Stonewall Cymru, August 2008.
- James E. Kaplan, Margaret P. Moss, Michael L. Lieberman (ed.), Stephen Wessler (ed.) “Investigating Hate Crimes on the Internet”, Partners Against Hate, September 2003.
- “Law Enforcement Officer Programme on Combating Hate Crime”, OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, September 2006.
- Katy Radford, Jennifer Betts, Malcolm Ostermeyer, Malcolm, *Policing, Accountability and the Black and Minority Ethnic Communities in Northern Ireland* (Belfast: Institute for Conflict Research, 2006).
- Katy Radford, Jennifer Betts, Malcolm Ostermeyer, Malcolm, *Policing, Accountability and the Lesbian, Gay and Bisexual Community in Northern Ireland* (Belfast: Institute for Conflict Research, 2006).
- “Policy Directive PD 02/06: Police Response to Hate Incidents”, Police Service of Northern Ireland, March 2006.
- “Racist and Religious Crime: CPS Prosecution Policy”, U.K. Crown Prosecution Service, 2008.
- “Responding to Hate Crimes: A Police Officer’s Guide to Investigation and Prevention”, International Association of Chiefs of Police, July 2001.
- “Responding to Hate Crimes: An Ontario Police Officer’s Guide to Investigation and Prevention Ontario Police College”, Ontario Police College, September 2007.
- “Stopping Hate Crime Against the LGBT Community”, West Midlands Police, 2005.
- “Stopping Hate Crime Against Race and Religion”, West Midlands Police, 2005.
- “The Role of the Police in Victim Support: A National Strategy”, Swedish National Police Board, September 2003.

BÖLÜM 4

Veri Toplama, İzleme ve Raporlama

Hangi Resmi Bilgiler Toplanır?

Hükümetlerin çoğu, kanun uygulamanın gereği doğrultusunda ve polisin ve ulusal güvenlik yetkililerinin sorumluluğundaki toplama işlevi yoluyla bazı türlerde suç verisi toplar. Diğer veriler savcılar ve yargıçlar tarafından toplanır. Bunun yanı sıra, bazı durumlarda nefret suçu verileri, eğitim bakanlıklarının yetkisi altındaki merkezi veri toplama [sistemi] aracılığıyla devlet eğitim sisteminden toplanır. Yine de, izleme ve raporlama sistemlerinin izlediği suçlardan ve dikkate aldığı önyargı kategorilerinden gelen verilerin doğası değişiklik gösterir.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA, önceki adıyla Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi), AB üyesi devletlerin nefret suçu verilerini toplama mekanizmalarını düzenli olarak değerlendirmektedir. Her ne kadar kriterler “ırkçı şiddet ve suç” hakkındaki veriler açısından tarif edilmiş olsa da, bu kriterler, tüm şiddet içeren nefret suçlarına ilişkin verilerin toplanmasına uygulanabilir.¹⁵

Ulusal yetkililerden ulus çapında veri edinilmediği durumlarda dahi, STK’lar kimi zaman polis kurumları, ilçe ya da şehir savcılığı ve/veya mahkemeler yolu ile veriye erişebilir. Benzer şekilde, şehirdeki devlet kurumları ya da bölgesel savcı da, belirli bir zaman diliminde ele alınmış ve nefret suçu unsuru barındıran vaka sayısı ile ilgili bilgileri STK’lara temin edebilir. Genellikle, düzenli olarak yayımlanmayan veriler talep üzerine elde edilebilir; özellikle de STK’ların polis yetkilileriyle ya da savcılıkla nefret suçları konusunda düzenli iletişime sahip olduğu zamanlarda.

Güvenilir Nefret Suçu Verisi Elde Etmenin Önündeki Engeller

Nefret saikli olaylarla ve suçlarla ilgili erişilebilir kanun uygulama verilerinin var olmaması birkaç farklı etmene dayandırılabilir. Bazı durumlarda, söz konusu veriler güvenlik hizmetleri bünyesinde mevcut olsa da, ulusal güvenlik gerekçesi ile kamuoyundan saklanıyor olabilir. Diğer durumlardaysa, polise, şikayet-

15 AB Üyesi Ülkelerde Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı Raporu, (FRA, Ağustos 2007), s. 118-119, <http://fra.europa.eu/fraWebsite/products/publications_reports/ar2007_part2_en.htm>.

lerin kaydedilme veya soruşturmaların yürütülme esnasında nefret ve önyargı saikiyle ilgili bilgilerin toplanmasını gerektirecek herhangi bir talimat verilmediği için veri mevcut olmayabilir. Nefret suçu yasalarının yürürlükte olduğu ve resmi suç raporu verilerinin şart koşulduğu yerlerde dahi, hem kanun uygulama sisteminde hem de tehdit altındaki topluluklarda veri toplamayla ilgili engeller var olabilir.

Nefret suçlarının izlenmesi ve raporlanması önündeki engeller genellikle iki kategoride toplanabilir: mağdurların polise ihbarda bulunma cesaretini kıran etmenler ve olayların nefret saiki içeren olaylar olarak kaydedilmemesine yol açan etmenler. Bu etmenler nefret saikli olayların ve suçların hem daha az rapor edilmesine hem daha az kaydedilmesine sebep olur. STK'lar her iki problemin de ele alınmasında yardımcı olabilirler.

Bu kılavuzun önceki bölümünde (Ceza Adaleti Sistemiyle Çalışmak) nefret suçlarının az kaydedilmesinin birtakım olası nedenleri sunulmuş ve bu sorunun üzerine gidilmesi için kullanılabilecek bazı stratejiler anlatılmıştır. Mağdurların az sayıda ihbarda bulunmaları hakkında ise; mağdurların nefret suçunu polise ya da yerel yetkililere ihbar etmekten çekinmelerinin birçok sebebi olabilir. Bu etmenler şunları içerir:

- **Hiçbir şey olmayacağı inancı:** Birçok mağdur, nefret suçunun ihbarı üzerine kolluk kuvvetlerinin ya da hükümet görevlilerinin, ister nefret suçu ister adi suç çerçevesinde olsun, uygun şekilde harekete geçeceğine güvenmez;
- **Polise güvensizlik ya da polisten korkma:** Tarihsel olarak tacize, şiddete ya da genel polis koruması eksikliğine maruz kalmış bir grubun üyesi olan mağdurlar, polisle hiçbir şekilde iletişime geçmek istemeyebilirler; nefret suçlarını ihbar etmemek de buna dahil olabilir. Polisin nefret suçu işlediğine veya başkalarınca işlenmiş nefret suçlarına iştirak ettiğine inanan bireyler, nefret suçlarını ihbar etmekten korkabilir. Hükümet destekli şiddet nedeniyle menşe ülkelerini terk etmiş göçmenler ya da mülteciler, ikamet ettikleri yeni ülkede polise güvenemeyebilirler;
- **Misilleme korkusu:** Birçok mağdur, bir suç ihbar etmeleri durumunda faillerin ya da faillerle aynı görüşe sahip kişilerin kendilerine, ailelerine ya da ait oldukları topluluklara karşı misilleme yapacağından korkar. Buna ilaveten, eğer bir nefret suçu faili bir nefret grubu ile bağlantılıysa, mağdurlar, bu örgüt veya başka örgüt üyeleri tarafından hedef alınabileceklerinden korkarlar;
- **Nefret suçu yasalarıyla ilgili bilgi eksikliği:** Birçok kişi, nefret suçu yasalarının varlığının veya bu suçların nasıl ve nereye ihbar edileceğinin farkında olmayabilir;
- **Utanç:** Bazı mağdurlar, mağduriyetlerinin kendi suçlarından kaynaklandığına inandıklarından; ya da aileleri, arkadaşları ve/veya toplumun kendilerini damgalayacağına ve bu damganın etrafça öğrenilmesi halinde sosyal anlamda kabul görmez biri olarak nitelendirileceklerine inandıklarından, nefret suçu sonrasında utanç ve aşağılanma hissederler. Her ne kadar bu etmen,

adi suçlar için de geçerli olan etmenlerden biri olsa da, nefret suçu vakasındaki utanç ve aşağılanma daha şiddetli olabilir; çünkü burada mağdurlar sadece kendi kimliklerinden dolayı mağdur edilmiştir. Utanç sorunu, cinsel şiddetin de dahil olduğu nefret suçu saldırılarının ihbarında bir engel olarak özellikle önemli bir sorun olabilir;

- **İnkar:** Bazı mağdurlar nefret suçunun yarattığı travmayla baş edebilmek için suçun etkisini ve ciddiyetini inkar edebilir ya da küçümseyebilir;
- **Cinsel yönelimlerinin açığa çıkacağı korkusu:** Eşcinsel, biseksüel ve transseksüel bireyler açısından, bir nefret suçunu rapor etmek, cinsel yönelimlerini ya da cinsiyet kimliklerini alenen açıklamak anlamına gelebilir. Bazı ülkelerde, eşcinsellik karşıtı nefret suçlarının mağdurları, cinsel yönelimlerinin ortaya çıkmasının daha çok mağdurlaştırılmalarına yol açacağından veya eşcinsellikten dolayı haklarında cezai kovuşturma başlatılacağından endişe edebilirler;
- **Etnik, dini ya da siyasi bağlantılarının açığa çıkacağı korkusu:** Etnik, dini ya da siyasi azınlık gruplarına üye bireyler, bazen kendi kimliklerinin açığa çıkmasının ayrımcılığa veya diğer olumsuz sonuçlara yol açabileceğinden korkabilirler; ve
- **Tutuklanma ve/veya sınır dışı edilme korkusu:** Mağdur edildikleri ülkelerin vatandaşı olmayan kişiler, suç mağduru olsalar dahi, polisle veya hükümetle ilişki kurmaları halinde tutuklanabileceklerinden ve/veya sınır dışı edilebileceklerinden korkabilirler.

Yukarıda belirtilen ve mağdurların korkularıyla ya da algılarıyla ilgili noktalara ilaveten nefret suçlarının az ihbar edilmesine yola açabilen diğer etmenler şunları kapsamaktadır:

- **Nefret suçu yasalarının belirli ayrımcılık biçimlerini kapsamaması:** Eğer nefret suçu yasaları, cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelime dayalı şiddet gibi belirli ayrımcılık biçimlerini kapsamıyorsa, bu saldırılar karşısında hassas olan grupların üyelerinin bu tür olaylardaki kanıtları rapor etme ya da bir saldırıyı nefret suçu olarak tarif etme ihtimalleri daha düşük olabilir; ve
- **Polisin veya diğer yetkililerin, mağdurların şikayette bulunma cesaretini kırabilmesi:** Bazı durumlarda, resmi şikayette bulunmaya hazır olan mağdurlar bu hareketlerinden vazgeçirebilirler; çünkü polis memurları bunu yapmamalarını teşvik eder ya da bir şikayeti nefret suçu olarak tanımlamanın uygun olmadığını söyler. Polis, örneğin bir suçun küçük bir mesele ya da gençlere özgü bir yaramazlık olduğunu ve resmi şikayetten hiçbir sonuç elde edilemeyeceğini iddia edebilir. Resmi bir şikayetin mağdura misilleme anlamında daha fazla sorun çıkarabileceğini ya da soruşturmaları gereken daha ciddi suçlar olduğunu ifade edebilir. Bazı durumlarda polis beyanın sadece bir bölümünü kaydedebilir ve şikayetçinin nefret saikine dair anlattığı ayrıntıları dışarıda bırakabilir.

STK'lar Nefret Suçlarının Kaydedilmesini Nasıl Geliştirebilir?

Suçlar kaydedilmezse, bu durum devlet yetkililerinin herhangi bir nefret suçu işlenmediğine inanmasına ya da bunu iddia etmesine olanak verir. STK'lar, meydana gelen nefret suçlarını ve belirli vakalara verilen resmi karşılıkları etraflıca izleyebilir. STK'lar, nefret suçlarını izleyip raporlayarak, eğilimleri tanımlayabilir ve münferit vakalar için harekete geçebilir.

Amerikalı Çinliler Örgütü tarafından hazırlanan bir kılavuzda, STK izlemesi yoluyla elde edilecek verilerin, etkili önleme ve karşılama için gerekli olduğu açıklanmaktadır.¹⁶ Daha ayrıntılı olarak ifade edilirse, nefret suçu verilerini toplama:

- Toplumu,ülke sakinlerinin güvenliği için uyanık olmaya sevk eder;
- Mağdurların nefret suçlarını ihbar etme olasılığını artırır;
- Topluma, nefreti açıkça lanetleme ve yaraları sarma fırsatı sunar;
- Bir nefret suçu toplumun gözü önünde işlenmedikçe, toplumun o suça herhangi bir şekilde karşılık vermeyeceğinin kabulüne ilişkin üstü kapalı mesaja karşı çıkar;
- Nefret suçlarının gerçekteki yaygınlığı konusunda toplumu eğitir;
- Topluma, nefret suçlarının ele alınış yollarıyla ilgili tartışmalar yapma imkanı sağlar (örn: kamusal eğitim, toplumsal örgütlenme, yasama savunuculuğu, gençlik programları ve polis-toplum ortaklıkları); ve
- Yasa yapıcılara, hükümet görevlilerine ve diğer fon sağlayıcılara eğitim, öğretim, koruma ve mağdur desteği konularında karar verebilmeleri için gereken bilgileri sunar.

Bunun yanı sıra STK'lar, mağdurların resmi kurumlara güvenmediği durumlarda, uygun korumalar yoluyla mahremiyeti temin ederek, insanların polise karşı şikayette bulunmalarına yardımcı olacak kanallar sağlanmasında önemli rol oynarlar. STK'lar, mağdur şikayetlerini resmi ayrımcılık karşıtı kurumlara ya da savcılıklara iletmek üzere temsilcilik görevi üstlenebilmelerini sağlayan hükümler doğrultusunda harekete geçmeye ilaveten, polis tarafından gerçekleştirilen şiddet dahil her tür ayrımcı eylem hakkında da şikayetçi olabilirler.

*Nefret olaylarının, mağdur veya mağdur adına hareket eden bir kişi tarafından polise rapor edilebildiği Birleşik Krallık'ta, Toplum Güvenliği Ortaklığı'na 2001 yılı itibarıyla üçüncü taraf raporcu statüsü tanınmıştır. Bu durum, bu örgütün, polise doğrudan ihbar etme olanağı ya da isteği olmayan mağdurların temsilcisi olarak hareket etmesine olanak tanımaktadır.*¹⁷

16 Nefret suçlarına karşılık vermek: Topluluk Eylem Kılavuzu, İkinci Basım (Washington: Amerikalı Çinliler Örgütü, 2006), s. 9, <<http://www.ocaanational.org/images/stories/docscenter/ocahatecrime2006.pdf>>.

17 "Yahudi Karşıtı Olaylar Raporu 2007", Topluluk Güvenliği Ortaklığı, 2008, <<http://www.thecst.org>>.

Nefret Suçlarıyla İlgili Bilgi Toplama

Nefret suçlarıyla ilgili verilerin toplanması ve dağıtılması, önlemeyi ve karşılamayı geliştirmeye yönelik her çabanın önemli bir parçasıdır. Sorunla yüzleşmek için, yerel ve ulusal yetkililerin ve kamuoyunun sorunun gerçek doğasını ve kapsamını- ve toplum için yarattığı tehdidi - bilmesi gerekmektedir. Her ne kadar belirli gruplar önyargı kaynaklı şiddetle her gün yüzleşiyorlarsa da, bir bütün olarak toplum bu durumun ciddiyetinin ya da başka ayrımcılık biçimlerini şiddetlendirme şeklinin büyük ölçüde farkında olmayabilir. Resmi veri toplama sisteminin yetersiz olduğu yerlerde, STK'lardan, diğer izleme kuruluşlarından ve araştırmalardan elde edilecek veriler ile medyadan elde edilecek bilgiler, eğer üstesinden gelinmek isteniyorsa, hem siyasi etkinlik, hem de yeni mevzuat gerektiren bir sorun olduğunu gösterebilir.

Birçok STK, kendi topluluklarının nefret suçu gerçeklikleriyle ilgili bilgi toplayıp veri oluşturur. STK'larca zaman içerisinde toplanan veriler resmi verilerle hemen hemen aynı şekilde analiz edilse de, bu analiz resmi analizin yerine geçmez. Araştırmalardan sağlanan bilgiler de dahil olmak üzere, STK'ların elindeki bilgiler, kimlerin nefret suçu hedefi olduğunu, suçun kimler tarafından işlendiğini, acilen ihtiyaç duyulan önleyici önlemleri ve şiddetin değişim motiflerini gösterebilir. Bu bilgiler, önleme ve karşılama ile ilgili çok yıllık planların hazırlanmasında polis ve STK'lar için faydalı olabilir. Bu veri toplama ve analiz etkinlikleri güçlü savunuculuk ile birleştirildiğinde, yerel veya ulusal yönetim düzeyindeki politikaların şekillendirilmesine yardım etme amacıyla kullanılabilir.

Bunun yanı sıra STK'lar polisin, savcıların ve yargının nefret suçlarına verdiği karşılığı izleyebilir ve bu bilgiyi periyodik olarak yayımlayabilir. Bu etkinlik sivil topluma hükümet etkinliklerini gözden geçirmesini ve nefret suçlarının cezasız kalmadığından emin olmasını sağlayan bir zemin temin eder.

Leiden Üniversitesinin işbirliğiyle Amsterdam Anne Frank Evi tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, polis soruşturmaları ve kovuşturmalar incelenmiş; ve bu inceleme sonucunda elde edilen 2006 yılına ait bulgular Aralık 2008 raporunda yayımlanmıştır (2006'da Soruşturma ve Kovuşturma).¹⁸

Topluluk temelli örgütler, özellikle de mağdurlara destek sunanlar, kendi topluluklarını içeren nefret suçlarını ve olaylarını bilecek kadar iyi konumlanmış örgütlerdir. Belirli vakalarla ilgili bilgiler kamu yetkilileriyle arabuluculuk yapmak, adalet aramak ve mağdurlar için resmi destek talebinde bulunmak amacıyla STK'larca toplanabilir.

org.uk/docs/Incidents_Report_07.pdf>.

18 "İrkçilik ve Aşırılıkçılık İzleme: 2006'da Soruşturma ve Kovuşturma", Anne Frank Evi ve Leiden Üniversitesi, <<http://www.annefrank.org/content.asp?PID=817&LID=2>>.

Bilgi toplamak için kullanılan bazı yaygın araçlar şunları kapsamaktadır:

- **Yayımlanmış veriler:** Aşırılıkçı örgütlerin internet siteleri ve yayınları da dahil olmak üzere, nefret suçları ve olayları hakkında gazetelerin, internetin ve diğer kamuya açık raporların incelenmesi önemli bilgiler ortaya çıkarabilir. Buna ilaveten, hükümet kurumlarının ve diğer STK'ların internet sitelerinin incelenmesi, sistematik olmayan bilgilerin, somut verilerin ve kullanışlı analizlerin elde edilmesini sağlayabilir. STK'lar izleme faaliyetleriyle ilgili güvenilirlik inşa etme amacıyla oldukları için, alıntı yaptıkları bilgi kaynaklarını tanımlamaları çok önemlidir.
- **Görüşmeler:** Sıklıkla STK'lar nefret suçu mağdurlarıyla, aileleriyle ve tanıklarla deneyimleri hakkında özel görüşmeler gerçekleştirecek şekilde kendilerini konumlandırırlar. Mağdur görüşmelerini yürütürken ve belgelerken belirli özel hususların dikkate alınması gerekir. Bu hususlar ayrıntılı olarak aşağıda tartışılmıştır (Bkz. Bölüm 5: Mağdurları Destekleyen STK'lar).
- **Grup tartışmaları veya “odak gruplar”:** “Odak grup”, niteliksel bir araştırma biçimi için bir araya getirilmiş küçük bir gruptur; ve bu gruptaki insanlardan belirli konular hakkındaki görüşlerini aktarmaları ya da o konulardaki deneyimlerini tarif etmeleri talep edilir. Toplantılar genellikle nefret, ayrımcılık ya da nefret suçu hedefi olan gruplara üye az sayıda (genelde 4 ila 12 kişi) insandan oluşan gruplarla yapılır. Katılımcılardan tanık oldukları ya da deneyimledikleri olayları sözlü ya da yazılı olarak anlatmalarını istemek genellikle sürece yardımcı olur. Pek çok mağdur, olayları sözlü olarak anlatmaktansa yazılı anlatmayı daha kolay bulur. Odak grup katılımcılarının sunduğu bilgilerin özetleri, gizliliğe gereken özen gösterilerek yayımlanmalıdır.
- **Araştırmalar:** STK'ların ayrı nüfus gruplarına üye kişiler arasında nefret suçu deneyimleri hakkında araştırma yapması mümkün olabilir. STK'lar, belirli zaman aralıklarında, bu araştırmalar aracılığıyla nefret suçu oranlarının geriye dönük analizini yapabilir. Araştırmalar, görelilik olarak küçük insan gruplarını içerebilir ve görüşmeler ya da internet anketleri gibi araçlar yoluyla yürütülebilir. Araştırma için kullanılan metodolojinin açıkça tarif edilmesi önemlidir ve bunu yaparken; araştırılan grupların parametreleri, o gruba üye kişilerin hangi kriterler üzerinden seçildiği, o gruptan kaç kişi seçildiği, sorulan kesin sorular ve girdilerin hangi koşullar altında temin edildiği dahil edilmelidir. Araştırmalar, nüfusun görelilik olarak küçük ancak kesin biçimde tanımlanmış bir örneklemi taradığında dahi anlamlı olabilir.

Uluslararası Af Örgütü'nün, Rusya Federasyonu'nda, Moskova'da yaşayan Afrika kökenli örneklem grubu içerisinde yürüttüğü bir araştırmada, katılımcılardan Mayıs 2001'den Nisan 2002'ye kadar yaşadıkları ırkçılık kaynaklı şiddet deneyimlerini anlatmaları istendi. Toplamda 180 katılımcı 204 saldırı anlattı.¹⁹ 2006'da Açık Toplum Enstitüsü Ceza Adaleti Girişimi'nce yapılan bir araştırmada, Moskova Metrosu polisince durdurulan yolcuların yarısından fazlasının, görüşüşleri Slav olmayan kişiler olduğu bulundu, ki bu bireyler düzenli Metro müşterilerinin yüzde beşten azını oluşturmuyorlardı. Araştırma, 1000'in üzerinde polis çevirmesini izleyen kişilerin raporları üzerinden yapıldı. Araştırmada, Moskova Metrosu'nda etnik fişlemenin yaygın olduğu, öte yandan bunun büyük oranda sonuçsuz kaldığı bulundu: Araştırma sonuçlarına göre polis çevirmelerinin sadece yüzde üçü "uygunsuz belgeler bulundurmamak benzeri bir idari usulsüzlük tespitiyle sonuçlandı".²⁰

Nefret suçları ve olayları hakkında şikayetler için acil durum yardım hattı işleten örgütler, özel vakalarla ilgili ve genellikle gizli kalması gereken ayrıntılı bilgiler teslim alırlar. Öte yandan, bu örgütler alınan şikayetleri sayabilir ve bu şikayetleri kullanışlı veriler ortaya çıkaracak şekilde olay kategorilerine ayırabilirler. [STK'lar] bunu yaparken, nefret suçu mağdurunun gizliliğine her zaman saygı göstermek zorundadırlar ve tek tek bireyleri tanımlayacak bilgilerin çıkartıldığından emin olmalıdırlar.

Nefret suçu vakalarıyla ilgili kapsamlı bilgi toplayamayan STK'lar, tehdit altındaki belirli gruplar hakkındaki faydalı bilgileri bir araya getirebilirler. Bir yabancı öğrenci birliği, üyeleri arasındaki öğrencilerin önyargı ve nefret saikiyle gerçekleştiğine inandığı cezai şiddet deneyimlerini, belirli bir zaman aralığı kapsamında araştırabilir. Ya da çoğunlukla Afrikalı göçmen oyuncularından oluşan amatör bir futbol kulübü, üyelerinin bir yıllık zaman dilimi içinde yaşadığı nefret suçu deneyimleriyle ilgili bir araştırma yapabilir. Bu tarz araştırmalar bir yandan belirli suçlar ve olaylarla ilgili bilgi temin ederken, bir yandan da belirli sayıda bireyin deneyimlediği şiddet seviyesinin raporlanması için zemin teşkil edebilir. Benzer özellikleri paylaşan bir grup tarafından bildirilen spesifik vakaların sayısı, seçilen örneklem grubunun içinde yer aldığı geniş toplum içinde benzeri muameleye maruz kalan kişilerin oranının tahmin edilebilmesi için temel olarak kullanılabilir. Öte yandan, araştırma sonucunda elde edilen rakamlar dikkatlice değerlendirilmelidir.

STK'lar, bu bilgileri ve verileri iyi değerlendirebilir. Belirli suçlara dair ayrıntılı tanımlar ve suçlara dair istatistiki bilgiler; toplumu bilgilendirmek, analizleri desteklemek ve hükümetlerin harekete geçmeleri için lobi yapmak için kullanılabilir.

19 "Dokumenty!" Rusya Federasyonu'nda Irk Temelinde Ayrımcılık (Londra: Uluslararası Af Örgütü, 2003), s. 43, <<http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR46/001/2003>>.

20 Moskova Metrosu'nda Etnik Fişleme, (New York, Açık Toplum Enstitüsü, Haziran 2006), s. 10, <http://www.soros.org/initiatives/osji/articles_publications/publications/profiling_20060613>.

Kuzey İrlanda'da, homofobik suçların oranı üzerine yapılan bir araştırmaya dayanarak yürütülen STK savunuculuğu, homofobik nefret suçlarını cezalandıran ve bu tür şiddetle ilgili kapsamlı polis istatistiklerini şart koşan mevzuatın doğrudan yasalaşmasına yol açtı. Çatışma Araştırmaları Enstitüsü, homofobik nefret suçunu belgelemek ve bu suçla ilgili farkındalığı artırmak üzere polis verilerinden ve diğer araştırmalardan faydalanarak Temmuz 2003'te "Kabul Edilebilir Önyargı mı? Kuzey İrlanda'da Homofobik Şiddet ve Taciz" başlıklı bir rapor yayımladı. Raporda yer alan öneriler arasında; yeni nefret suçu mevzuatına, polisin daha kapsayıcı raporlama yapmasına, polise daha fazla eğitim verilmesine ve okul sisteminde homofobik zorbalığı ele alacak önlemlere duyulan ihtiyaç bulunuyordu. Enstitü, soruna daha iyi karşılık vermeleri amacıyla topluluklarla, polisle ve yerel yetkililerle beraber çalışmalarını için diğer STK'lara eğitim, destek ve yardım sunarak bu çabalarını güçlendirdi.²¹

Bireysel Vaka İzleme

STK'lar, belirli bir bölgede ya da ulusal boyutta herhangi bir spesifik ya da sistematik eksikliğin olup olmadığını belirlemek adına, belirli nefret suçlarına verilen karşılıkların süreçlerini izleyebilir. Bu tarz bir izleme polis soruşturması, yargılama, mağdurlara ulaştırılan hizmetler ve basında olaya ayrılan yer de dahil olmak üzere bir nefret suçu dosyasının bir bölümüne ya da tamamına odaklanabilir. Böylesi bir izleme STK'ların belirli vakalarla ilgili kapsamlı bilgiye sahip olmasını gerektirir; ve bu bilgiler STK'larca tedarik edilen yasal desteğin ya da diğer desteklerin önemli bir parçası olabilir. Bireysel dosyaların izlenmesi, idealinde, ulusal ya da yerel yetkililerce verilen karşılığın etkililiğini ve yeterliliğini değerlendirmek üzere takip etmeyi gerektirir.

Eğer kesin, kapsamlı ve karşılaştırılabilir veriler amaçlanıyorsa, olaylar ve suçlarla ilgili bilgiler sistematik bir biçimde ve tutarlı kriterlere uygun olarak toplanmalıdır. Bazı izleme sistemleri, mağdur edilmiş belirli grupların [ayrı ayrı] listelendiği istatistikler üretebilir. Önyargı saikli olayların tanımlanabilmesi için diğer istatistiki analizler de kullanılabilir. Her iki yaklaşım da kullanışlıdır; ve bazı durumlarda, resmi nefret suçu istatistikleri hem genel önyargı saiklerini (örn: ırkçılık ya da Yahudi karşıtlığı), hem de mağdurların içerisinde tanımlandıkları belirli grupları yansıtır (örn: Afrika ya da Yahudi kökenli bireyler).

Vaka ne olursa olsun, veri toplanması ve analizi için kullanılan uygulama metodolojileri, verilerin kullanışlı kategorilere ayrıştırılmasını gerektirir. Bu kategorilere şunlar dahildir:

- **Hedef alınan gruplar:** Nefret suçlarından etkilenen spesifik grupları tanımlayan veriler, polis planlaması ve kaynak tahsisinde önemli bir araçtır. Buna ilaveten bu veriler, hükümet kurumlarının ve benzeri STK'ların söz konu-

21 Neil Jarman ve Alex Tennant, Kabul Edilebilir Önyargı mı? Kuzey İrlanda'da Homofobik Şiddet ve Taciz (Belfast, Çatışma Araştırmaları Enstitüsü, 2003), <http://www.conflictresearch.org.uk/documents/ICR_Homoph.pdf>.

su grupları hedef alan nefret suçlarının seviyesini düşürmek için aldıkları önlemleri artırmalarını mümkün kılmalıdır. Hedef alınan grupların tespiti, önyargı saikli farklı nefret suçu biçimlerine gösterge olma niteliği de taşır.

- **Nefret suçlarının konumu:** Şehirlerdeki, kırsal kesimdeki ya da ülkenin birbirinden farklı bölgelerindeki belirli suçların oranlarını gösteren coğrafi veriler, kamu politikasından ve kaynak tahsisinden sorumlu olan güvenlik güçleri ve siyasi karar alıcılar açısından önemli bir araçtır. Nefret suçu motifleri belirli bölgelerle ilişkilendirilebilir. Bu tür bir bilgi, kolluk kuvvetlerinin ve önleme çabalarının belirli bölgelerde güçlendirilmesi açısından önemli bir etmen olabilir; ve
- **Failler:** Failler hakkındaki bilgiler, nefret suçu eyleminin altında yatan toplumsal temellerin tanımlanmasına yardımcı olabilir ve daha odaklı önleme çabalarına yol açabilir. Örneğin, öğrenciler tarafından yüksek oranda nefret suçu işlendiğini gösteren veriler, okullardaki önleme programlarında artışa ihtiyaç olduğunu gösterebilir. Ancak, STK'ların bir soruşturma ve kovuşturma zarfında kamuya açık olan bilgiler dışındaki bilgilere erişim olasılıkları düşük olduğundan, bu bilgileri toplama kapasiteleri sınırlıdır.

İlave Kaynaklar

“Addressing the Hate Crime Data Deficit: Recommendations of the Anti-Defamation League”, Anti-Defamation League, November 2006.

Jack McDevitt, Shea Cronin, Jennifer Balboni, Amy Farrell, James Nolan and Joan Weiss, “Bridging the Information Disconnect in National Bias Crime Reporting: Final Report”, Center for Criminal Justice Policy Research, Northeastern University, 2002.

Dr. Christine Loudes and Evelyn Paradis, *Handbook on Monitoring and Reporting Homophobic and Transphobic Incidents*, (Brussels: European Region of the International Lesbian and Gay Association, 2008).

“Hate Crime Data Collection Guidelines: Uniform Crime Reporting” United States Department of Justice, Criminal Justice Information Services Division, October 1999.

Jack McDevitt, Jennifer M. Balboni, Susan Bennett, Joan Weiss, Stan Orchowsky, Lisa Walbolt, “Improving the Quality and Accuracy of Bias Crime Statistics National-ly: An Assessment of the First Ten Years of Bias Crime Data Collection: Executive Summary”, Northeastern University, July 2000.

“National Incident-Based Reporting System. Volume 1, Data Collection Guidelines”, United States Department of Justice, Criminal Justice Information Services Division, August 2000.

“ODIHR Law Enforcement Officer Programme on Combating Hate Crime: Data Collection Template - Incident Report”, Annex D in *Combating Hate Crimes in the*

OSCE Region: An Overview of Statistics, Legislation, and National Initiatives, (Warsaw: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, 2005).

“OSCE Tolerance Implementation Meeting on Addressing the Hate Crime Data Deficit (Vienna, 9-10 November 2006) Meeting Report”, OSCE, April 2007.

“Recommendations of the NGO Preparatory Meeting to the OSCE Tolerance Implementation Meeting: Addressing the Hate Crime Data Deficit”, OSCE, November 2006.

“Reporting Manual: Uniform Crime Reporting Incident-Based Survey”, Canadian Centre for Justice Statistics, Policing Services Programme, February 2008.

“Standardized Police Training & Data Collection on Hate-Motivated Crime”, Canadian Centre for Justice Statistics, November 2006.

“Training Guide for Hate Crime Data Collection: Uniform Crime Reporting”, United States Department of Justice. Criminal Justice Information Services Division, 1996.

BÖLÜM 5

Mağdurlara Destek Veren STK'lar

STK'lar genellikle polis kurumları, toplum liderleri ve diğerleri arasında köprü hizmeti gören çok özel bir konum alırlar. Buna ek olarak STK'lar, destek ve danışmanlık merkezi kurmak dahil olmak üzere, mağdurlara doğrudan destek sunabilirler. STK'lar, mağdurlar için, nefret suçu faillerine karşı şikayetçi olmaları ve tazminat ile devlet yardımı almaları için gereken bilgileri temin edebilirler; tıbbi bakım ve diğer ihtiyaçlarla ilgili pratik yardımlar sunabilirler.

Mağdurların Nefret Suçlarını Bildirmesine Yardımcı Olma

Nefret suçlarıyla ilgilenen birçok STK, mağdurların nefret suçu olaylarını resmi olarak bildirmemeyi seçmesine yol açan engelleri ortadan kaldırabilmek için yoğun çaba göstermektedir. Bu çalışmalar, mağdurların ve ailelerinin herhangi bir ayrımcı muameleden ya da misillemeden çekinmediği; ve ihbarın hem kendilerinin hem toplumun faydasına olacağına dair güçlü bir inançla suçu yetkililere bildirebilecekleri bir güven ortamı oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

Mağdurlara destek sunan STK'lar açısından önemli bir konu da, mağdurun üstün yararına saygı gösterilmesinin sağlanmasıdır. Bu konu, yetkililere resmi bir şikayette bulunulup bulunulmayacağına, mağdurun isminin basına verilip verilmeyeceğine ya da olayın ayrıntılarının nefret suçlarına dikkat çeken savunuculuk faaliyetinde kullanılıp kullanılmayacağına belirlendiği zamanlarda özellikle önem taşır. STK'lar, mağdurları seçenekleri hakkında bilgilendirmeli, ve sonrasında, mağdurların vakalarına dair taleplerini her zaman dikkate almalıdır. STK'lar, sundukları destek hizmetleri ve nefret suçuyla mücadele etmek üzere daha geniş kapsamlı etkinliklerde kurdukları işbirlikleri konusunda mağdurları bilgilendirmelidir.

Acil Durum Desteği

Birçok STK'nın nefret suçu mağdurları için 24 saat açık acil telefon ve internet yardım hattı bulunmaktadır. Mağdurlar, aileleri ya da arkadaşları nefret saikli olayları ve çok yakında olası bir saldırının gerçekleşeceğini hissettikleri durumları bu hatlar aracılığıyla ihbar edebilirler. STK'lar, polisle ya da yerel yetkililerle

iletişime geçmek isteyen mağdurlara önerilerde bulunabilirler ve bir dizi danışmanlık ve doğrudan destek hizmeti ve yardımı sunabilirler.

Letonya İnsan Hakları Merkezi, 2008'de Avrupa Birliği fonuyla nefret suçları hakkında 16 sayfalık bir broşür yayımladı. Broşür kapsamında bu suçların nasıl ihbar edildiğine, mağdurlara hangi yasal ve pratik yardımların sunulduğuna, cezai vakalardaki ve medeni hukuktaki tazminat konularına dair faydalı bilgiler, telefon numaraları ve adresler yer alıyordu. Tıbbi yardım için aranması gereken yerler ve diğer devlet hizmetleri de pratik tavsiyeler arasında bulunuyordu. Broşürde, Riga'da bulunan ve psikologlar, psikoterapistler, avukatlar ve psikiyatristler aracılığıyla hizmet sunan "Skalbes" kriz ve danışmanlık merkeziyle iletişime geçme yolları da açıklanıyordu.²²

Polis veya Diğer Hükümet Kurumlarında Mağdurlara Eşlik Etme

Birçok mağdur, güvendiği ve ilgili konularda deneyim sahibi bir kişi onlara eşlik ettiği zaman, nefret suçlarını kolluk kuvvetlerine ve diğer resmi kurumlara ihbar etme konusunda kendilerini daha rahat hisseder. STK temsilcilerinin eşlik etmesi, resmi kurumların şikayetçiye saygıyla yaklaşmasını, tanıklığı tam ve kesin biçimde kaydetmesini ve yerleşik prosedüre uymasını sağlar. Eşlik ayrıca, mağdurların ve ailelerinin resmi kurumlara yaklaşmak ve şikayetlerini açıkça dile getirmek için hissetmeye ihtiyaç duydukları güven duygusunu temin eder.

Mağdurların Temsil Edilmesi

Birçok durumda, STK'lar polis ve okul ya da yerleşim yetkilileri gibi diğer kamu kurumlarıyla olan etkileşimlerde mağdurları temsil edebilir. Belirli STK'ların mağdurlar adına suç bildiriminde bulunabilen "üçüncü taraflar" olarak tanındığı bazı durumlarda, nefret suçuna dair cezai şikayeti kamu kurumlarına ilk olarak bu STK'lar iletebilir. STK'lar ayrıca tıbbi yardım çabalarının güvenceye alınması ya da yaralanmaların veya mülke hasarların tazmini konularında da mağdurları temsil edebilirler. Bunun yanı sıra, bazı ülkelerde STK'lar, ayrımcılık karşıtı ulusal uzman kurumların önünde mağdurları temsil edebilirler.

STK'lar ayrıca ceza davalarında, mali hasar ve tazminat için açılan hukuk mahkemesi davalarında ve diğer durumlarda nefret suçu mağdurlarının yasal temsilcileri olarak hizmet sunabilirler.

Avrupa Roman Hakları Merkezinin (ERRC) bir ortağı olan Bratislava merkezli İnsan Hakları Avukatları Birliği (LHRA), Slovakya Cumhuriyeti'nde, Zahorska Ves'te sürmekte olan tehdit altında yaşayan Roman aileler için yasal temsilcilik hizmeti sundu. Mayıs 2007'de, maskeli beş adam, 2003'te benzer bir saldırıda tahrip edilen yerleşim alanında kurdukları geçici barınakta yaşayan Sarkozy ailesine saldırdı. Söylendiğine

22 Nefret Suçları (Riga: Letonya İnsan Hakları Merkezi, 2008), <http://www.humanrights.org.lv/upload_file/Hate_Crimes.pdf>.

göre, saldırganlar anne ve çocuk da dahil olmak üzere aile bireylerini tahta sopalara ve demir çubuklarla dövdüler; ve ailenin mobilyalarını kırıp döktüler. Bir Bratislava mahkemesi, aileye yasal temsilcilik hizmeti sunan LHRA avukatının verdiği dilekçeye cevaben, ailenin o arazide geçici bir barınakta yaşamayı sürdürme hakkına sahip olduğunu onayladı.²³

İspanya'da Federación De Asociaciones De Sos Racismo Del Estado Español'a bağlı kuruluşlar, ırkçı saldırılara ve diğer ayrımcılık biçimlerine karşı ücretsiz yasal yardım ve şikayette bulunulabilen bir çevrimiçi sistem hizmeti sunuyorlar. Yıllık raporlar oluşturulurken şikayetler de hesaba katılıyor. SOS Racismo Katalonya, Eylül 2006'da, Barselona'daki bir konserden ayrıldıkları sırada kalabalık bir genç topluluğunun saldırısına uğrayan üç Gambiyalı gencin ve bir İspanyol arkadaşlarının yasal temsilciliğini üstlendi. Bu dört genç yabancı düşmanı sözlü tacize maruz kalmış ve saldırganlardan dayak yemişti; gençlerden biri hastanelik oldu ve beş gün boyunca yoğun bakım ünitesinde kaldı.²⁴

Avrupa Konseyi ülkelerinde, STK'lar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşınan davalarda nefret suçu mağdurlarını temsil ettiler. İnsan haklarının korunmasıyla ilgili geleceğe yönelik önemli sonuçlar doğurmanın yanı sıra, maddi tazminat alınmasını da sağlayan kararların verildiği davalar kazandılar. (Bkz. Bölüm 8: STK Savunuculuğu: Uluslararası Çerçeve)

ABD'de, STK'lar aşırılıkçılara karşı açılan hukuk davalarında nefret suçu mağdurları için büyük maddi tazminatlar kazandılar.

Tıbbi Hizmetler

Bir çok durumda STK'lar, psikolojik danışmanlığı da içeren tıbbi hizmet programları sunar. STK'lar nefret suçu mağdurlarını sıklıkla diğer örgütlere yönlendirir ve söz konusu kişilerin tıbbi yardım için devlet sağlık hizmetlerine erişmesine yardımcı olur.

Hizmetler için Savunuculuk

STK'lar tıbbi bakım, zarar gören malların tamiri ya da yeni konut temini gibi sosyal yardımları güvence altına almak üzere, yerel yönetim ve diğer hükümet kurumlarında mağdurların savunuculuğunu üstlenebilir. Nefret suçu mağdurlarının herkese sunulması gereken sosyal yardımlara erişimde de ayrımcılığa maruz kaldığı vakalarda, STK'lar mahkemeler ve kamu kampanyaları aracılığıyla siyasi yetkilerle doğrudan iletişime geçerek tazmin yolları arayabilir.

23 Bkz. "2008 Nefret Suçu Araştırması: Roman ve Sinti", Önce İnsan Hakları, <<http://www.humanrightsfirst.org/discrimination/reports.aspx?s=roma-and-sinti&p=individual#slovakia>>.

24 "AGİT Bölgesinde Nefret Suçları – Olaylar ve Verilen Karşılıklar: 2007 Yıllık Raporu, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, Ekim 2008, s. 16, <http://www.osce.org/odihr/item_11_33850.html>.

Mağdurların Güçlendirilmesi

STK'lar, kendilerini topluluk içinde yeniden güvende hissetmeleri ve hayatlarının kontrolünü yeniden ellerine almaları için mağdurları destekleyebilir ve cesaretlendirebilir; ve böylece mağdurlara destek olabilir. STK'lar, nefret suçlarına karşılık vermeye daha yüksek öncelik tanımaları için hükümetlerin ikna edilmesine katkı sağlayabilir; ve her bir nefret suçunun toplum geneline zarar verdiği konusunda toplumun ikna edilmesine yardım edebilir. STK'lar, her bir mağdura kendisini dile getirme olanağı temin edebilir ve mağdurların sesinin duyulmasını sağlayabilir.

Mağdurlar için Topluluk Desteği

Topluluk üyeleri, mağduru desteklediklerini göstererek mağdurun yaşadığı yalıtılmışlık hissinin azaltılmasına katkıda bulunabilirler. Topluluk üyelerini, mağdurlara destek mektubu yazmaları ya da bağışta bulunmaları için organize etmek, nefrete karşı güçlü bir topluluk beyanında bulunmanın etkili bir yoldur. Mağdurlar, suçtan kaynaklanana hastane faturaları, kaybedilen maaşlar ve hasar gören malların tamiri ya da yenilenmesi gibi masrafların ödenebilmesi için sıklıkla maddi yardıma ihtiyaç duyarlar. Bazen bağışları ya da destek mektuplarını ulaştırma yöntemlerini halka duyurmak için yerel medya kuruluşlarıyla ortaklık kurmak da mümkündür.

Mağdurlarla Toplantılar: Dinle, Doğrula, Yönlendir

Mağdurlar kendilerine ilk yönlendiklerinde STK'ların verdiği karşılık, suçun kolluk kuvvetlerine ya da diğer kurumlara bildirilip bildirilmeyeceğini sıklıkla belirleyecektir. Bir STK temsilcisiyle mağdur arasında yapılacak ilk toplantı kritik olabilir. Nefret suçu mağdurlarıyla ilgilenme konusunda kapsamlı deneyime sahip STK'lar mağdur ile saygı, hassasiyet ve pratik fayda içeren bir yolla ilgilenilmesini sağlamak üzere bazı temel kılavuzlar geliştirmiştir. Bu kılavuzlar, nefret suçu mağdurlarıyla yapılan görüşmeler için temel normları oluşturur.

Aşağıda gösterildiği üzere, STK'ların, mağdurlar nefret suçlarını rapor etmek üzere kendilerine geldiğinde göz önünde bulundurması gereken birtakım temel unsurlar vardır.

Hızlı Hareket Edin

Mağdurla nefret suçunun gerçekleşmesinin hemen ardından buluşmak birçok pratik nedenden ötürü önemlidir:

- Mağdurlar tıbbi tedavi, hasar gören malların onarımı ve yeni konut bulma dahil olmak üzere acil yardıma ihtiyaç duyuyor olabilirler;
- Mağdurların olayların ayrıntılarına dair hatırladıkları, kendileriyle ne kadar erken görüşülürse, o kadar net olacaktır; ve

- Bazı nefret suçu failleri, tanımlanmadıkları ve tutuklanmadıkları sürece nefret suçu işlemeye devam eder ve şiddetin dozunu artırır. Soruşturmanın nefret suçu işlendikten hemen sonra başlatılması, failin başka bir saldırıyı gerçekleştirmeden önce yakalanma olasılığını artırır.

Açıklayın ve Yönlendirin

STK temsilcileri ilk toplantıda öncelikli olarak kim olduklarını, neleri yapabileceklerini, neleri yapamayacaklarını ve başkalarının neler yapabileceğini açıklamalıdır. Yapılabileceklerin sınırları konusunda net olmak ve yanlış beklentilerin doğmamasını sağlamak güven ilişkisinin kurulmasında çok önemlidir. Mağdurlarla görüşen STK temsilcileri bu nedenle:

- Görüşmenin amacını ve öğrenilenlerin mağdur adına nasıl kullanılacağını açıklamalıdır;
- Mağdur kabul etmedikçe, görüşülen kişinin adının ve diğer tanımlayıcı detayların resmi şikayet gibi amaçlarla kullanılmayacağını ve söz konusu bilgilerin gizli tutulacağını açıklamalıdır;
- Hem doğrudan STK'da, hem de diğer kamu ve özel sektör kuruluşlarında mevcut olan çeşitli destek biçimlerini açıklamalıdır;
- Nefret suçu mağdurunu danışmanlığa, tıbbi bakıma ve/veya kolluk kuvvetlerine ve benzeri uygun olanaklara yönlendirmelidir; ve
- Görüşme sonunda derlenen bilgiler, nefret suçları mücadelesi için daha geniş kapsamda kullanılacaksa, bunun nasıl yapılacağını açıklamalıdır.

Dinleyin

Mağdurlarla yapılan toplantılar için güvenli bir alan ile eğitilmiş bir görüşmeci temin etmek, ve hepsinden önemlisi, mağduru *dinlemek* önemlidir. Nefret suçunu tarif etmek genellikle mağdurlar için zor ve üzücü bir eylemdir. Bu nedenle, görüşmeyi eğitilmiş görüşmeciler yürütmelidir. Görüşmeyi yapan kişi, görüşmenin mağdurun kendini güvende hissettiği ve konuşmanın başkalarınca duyulmayacağından emin olduğu bir yerde yapılmasını sağlamalıdır. Eğer mağdurun ilk iletişim kurduğu kişi görüşmeyi yapacak yeterlikte değilse, bu kişi, mağdurun kiminle konuşabileceğini ona açıklamalı, ve eğer mümkünse, uygun kişiyle iletişim kurmada mağdura yardımcı olmalıdır.

Bir görüşmeyi yürütmenin en etkili yolu, mağdurun hikayesini herhangi bir öneride bulunmaksızın dinlemektir. Öte yandan “başına gelenler için üzgünüm” ya da “kimse bu şekilde hissetmemeli” gibi sözlü destekte bulunmak tamamen uygundur. Mağdur olayı bildirdikçe olayın detayları belgelenir. (Bkz. aşağıda, “Not Alma”)

Doğrulayın

Mağdurlarla görüşme gerçekleştiren STK'lar, mağdurların en büyük korkularından birisinin, inanılmamak olduğunu dikkate almalıdır. Mağdurun olayı aktardığı ilk kişinin vereceği tepki, mağdurun ihtiyacı olan yardımı aramaya devam edip etmeyeceğine karar vermesinde önemli rol oynayabilir. STK çalışanlarının yanı sıra, polis memurları ve diğerleri de, olanlar için üzüntü duyduklarını söyleyerek mağdurun beyanına karşılık verebilirler. Bu hareket, mağdurun hissiyatını, sonrasında yapılacak soruşturmanın sonuçlarına dair herhangi bir önyargı yaratmaksızın doğrular; ve mağdurun kişi olarak değer gördüğüne dair güvenini tazeler.

Not Alma

Görüşme kayıtları, sonraki eylemler için önemlidir. Nefret suçu veya nefret salıki olay mağdurlarıyla yapılan görüşmelerde el yazısıyla not almak önemlidir. Birçok STK, görüşmelerde not almayı kolaylaştırmasının yanı sıra, temel bilgilerin kapsandığından emin olunmasını da sağlayan standart formatlar kullanır. Eğer STK'da, olup biten hakkında net kayıtlar yoksa, mağdura yardımcı olmak oldukça güçtür.

Görüşmeyi yapan kişiler, alıntıların doğrudan ve birebir kaydedilmesinin bazen önemli olabileceğini akılda tutmalıdır. Bu alıntılar, görüşülen kişinin saldırıya ya da saldırı esnasında veya sonrasında hissettiklerini tarif etmek için kullandığı spesifik betimsel ifadeleri içerebilir. Benzer şekilde, görüşülen kişinin, kendisine saldıranların saldırı öncesinde, esnasında ya da sonrasında kullandıkları sözcüklere dair hatırladıklarının, herhangi bir özetleme ya da açıklama yapılmaksızın, doğrudan alıntı olarak kaydedilmesi önemli olabilir. Eğer görüşülen kişi, polise ya da diğer kamu yetkililerine şikayette bulunmaya veya vakanın unsurlarının medyada ya da kampanya etkinliğinde kullanılabileceğine karar verirse, bu beyanın kayıtlarda bulunması önemlidir.

Mağdurla görüşmenin ardından, görüşmenin daktilo edilmiş bir özetinin hazırlanması önemlidir. Bu, el yazısıyla alınmış notlar nedeniyle başkalarının okuma güçlüğü yaşamasının önüne geçer.

Elde Edilecek Kritik Detaylar

Nefret suçu mağdurlarıyla yapılan görüşmeler, olay hakkındaki detaylı bilgileri ortaya çıkarmalıdır. Kimin, kime, neyi, nerede, ne zaman ve neden yaptığına dair temel unsurlar, mağdur beyanının önemli parçalarıdır. Görüşme kayıtları güvenli bir yerde saklanmalıdır. Bir görüşmede elde edilecek temel detaylar şunları kapsamaktadır:

- Mağdurun adı ve mağdurla nasıl iletişim kurulacağına dair bilgisi (bu, adres ve telefon numarasını veya yerel topluluktan mağdurla iletişim kurabilecek bir kurumu ya da kişiyi içerebilir);

- Olayın tarihi, saati ve konumu;
- Ne olduğuna ve [olay esnasında] neler söylendiğine dair açık bir tarif. Saldırgan, aşağılayıcı ve karalayıcı sözler de dahil olmak üzere, mağdurun, olay esnasında faillerin tam olarak neler söylediğine dair hatırladıklarını bu tarife dahil etmek özellikle önemlidir;
- Herhangi bir fiziksel yaralanma, mal kaybı, mal hasarı ve manevi zarar dahil olmak üzere mağdur üzerindeki etki;
- Olayın tüm tanıklarının isimleri, adresleri, telefon numaraları ve tarifleri; ve
- Olayı bildirmek veya tıbbi ya da başka türde yardım aramak amacıyla iletişime geçilen yerel yönetim kurumları veya diğer resmi kurumlar; ve bu resmi kurumların verdiği karşılıklar ile ilgili her türlü ayrıntı.

Gizliliği Güvenceye Al

Görüşülen kişi aksine karar vermedikçe, görüşmeler mahrem bir şekilde yürütülmelidir ve notlar gizli bir yerde saklanmalıdır. Mağdurlara, kendileri saldırıyı polise ya da diğer devlet kurumlarına bildirmeye karar verinceye dek kimliklerinin gizli tutulacağı garantisini vermek önemlidir. Birçok nefret suçu mağduru, saldırıyı ihbar etmeleri halinde faillerin ya da başka kişilerin misilleme yapacağından korkar. Bazı durumlarda, güvenliğe dair kaygılar nedeniyle, mağdurun ismini el yazısıyla aldığınız notlara ve daktilo ettiğiniz özete dahil etmemeniz gerekecektir.

Fiziksel Kanıtı Korumak

Mağdurlar, nefret suçu olayı ile ilgili herhangi bir soruşturma için koruma altına alınması gereken fiziksel kanıtları tarif edebilirler. Örneğin bir tehdit mektubu, duvar yazısı için kullanılan spreylere boyalı tenekesi, pencereden fırlatılan tuğla ya da taşlar ve benzeri bütün kanıtlar muhafaza edilmelidir. Eğer bir mağdur, görüşmeyi yapan kişiye fiziksel kanıtlar sunarsa, parmak iziyle lekelemekten kaçınmak için kanıta mümkün olduğunca az temas edilmesi gerekmektedir. Eğer mümkünse, özellikle de duvara yazılmış herhangi bir nefret yazısını göstermek ve hasarı kaydetmek için, nefret suçunun ya da olayının gerçekleştiği yerin fotoğrafları çekilmelidir. Buna ilaveten, fiziksel yaralanmaların fotoğrafları, tıbbi notların tamamlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Dil Engellerini Aş

Raportör ile aynı dili konuşmayan mağdur veya tanıklarla yapılan görüşmeler, kendine özgü sorunlar ortaya çıkarır. Görüşme sürecinin hassasiyetine dair eğitim almış ve görüşülen kişinin sözcüklerini birebir yansıtacağına güvenilen yetkin çevirmenler bulundurmak önemlidir. Çevirmenler, görüşülen kişinin güvenini kazanmalıdır. Gelecekte davada kullanılabilme ihtimaline karşı çevirmenlerin iletişim bilgilerinin kaydedilmesi gerekir.

Eğer iki dil bilen [ama] çevirmenlik eğitimi almamış topluluk üyeleri kullanılıyorsa, raportör, sürecin neler gerektirdiğine dair karşılıklı olarak anlaştıklarından; ve çevirmenlerin, görüşülen kişinin söylediklerine (açıklama yapmaksızın ya da başka bir şekilde sözünü kesmeksizin) aynen sadık kalacağından görüşme öncesinde emin olmalıdır. Bazı durumlarda, mağdurun aile üyeleri onlar adına çevirmenlik yapmayı tercih edebilir. Bu gibi durumlarda, raportör, çevirmenlerin görüşülen kişinin kendi sözcüklerini herhangi bir kesintiye uğratmaksızın, aynen çevirmesi gerektiğini netleştirmeli; ve eğer [çevirmenler] başka bir bilgi vermek isterlerse, bunu ayrı bir görüşmede yapabileceklerini belirtmelidir.

Çocukların kendi aileleri için çevirmenlik yaptığı durumlardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Olaydan dolayı zaten travma yaşayan çocuklar, aile üyelerinin tacizle ilgili beyanlarını ve görüşme yapan kişinin sorularını çevirirken yeniden travma yaşayabilirler. Ayrıca, çevirirken görsel ya da rahatsız edici ayırtımları atlamak gibi ciddi hatalar da yapabilirler.

Kültürel Farkındalık

STK'lar, polis memurları ve nefret suçu mağdurlarıyla ilgilenen diğer kişiler, kültürel çeşitlilik gösteren topluluklara uygun, etkili hizmetler sunabilecek yeterlikte olmalıdırlar; ve toplulukların içindeki cinsiyet meselelerini göz önünde bulundurmalıdırlar. Kültürel farklılıkları ele almada yeterlik (bazen "kültürel yeterlik" olarak da ifade edilir), nefret saikli suçlar ile ilgilenilirken özellikle önem arz etmektedir.

Nefret suçu mağdurlarıyla ilgilenen STK'lar ve diğer profesyoneller, bir mağdurun bir nefret suçunu ihbar edip etmeyeceğini ya da nasıl ihbar edeceğini ve destek hizmetlerinden faydalanmak isteyip istemeyeceğini etkileyen kültürel farklılıklara dair temel bir anlayışa sahip olmalıdır. STK'lar; kolluk kuvvetleri ile diğer ceza adaleti personelinin, nefret suçlarını ele alırken, ayrımcılığa maruz kılan gruplara dair kültürel farkları ve cinsiyet farklarını göz önünde bulundurmaya teşvik edilmesinde önemli rol oynayabilirler. Bu amaçla birçok STK, nefret suçlarına karşılık verme eğitimlerinin bir parçası olarak, polislere yönelik kültürel farkındalık eğitimlerine katılmaktadır (Bkz. Bölüm 3: Ceza Adaleti Sistemiyle Çalışmak).

Nefret Suçunu Önleme Yolu olarak Topluluğa Ulaşmak

Ulaşmak [İng. *outreach*] demek, savunuculuk ve kampanya kapsamınızı, başkalarıyla işbirliği yapacak şekilde, dışarıya doğru genişletmek demektir. Nefret suçunu önlemek üzere çalışan STK'lar için bu, diğer STK'larla ve topluluk içindeki sosyal, kültürel ve dini gruplarla iş ilişkileri geliştirmek anlamına gelmektedir.

Ulaşma yoluyla, aynı amaç için baskı yapan kişilerin ve örgütlerin sayısı ve etki düzeyleri bir araya getirilerek; saygınlıklarını kullanarak değişim baskısına katkı verecek önemli kişilerin sesi eklenerek; ve nefret suçlarıyla mücadele için eyleme geçilmesi yönündeki taleplerin sadece tehdit altındaki topluluklardan gelmediği gösterilerek, değişim yaratma potansiyeli artırılır.

Eğer STK'lar nefret suçlarına karşılık vermede etkili olacaklarsa, hizmet ettikleri topluluklar bu kurumların hizmetlerinin farkında olmalı ve örgütsel yapılarına güvenmelidir. Böylece, STK'lar topluluk üyelerinden nefret suçlarına ve olaylarına ve bu olaylarla ilgili ne yapılması gerektiğine dair net ve kesintisiz bilgi alabilmelidir. Bu da nefret suçlarından etkilenen topluluklara sürekli olarak ulaşmakla [İng. *outreach*] başarılır. Bir nefret suçunun hemen ardından yaşanan kriz esnasında, topluluk üyelerinin STK'ları ve kendi bölgelerine destek hizmeti sunan diğer örgütleri halihazırda biliyor ve bu örgütlere güveniyor olması önemlidir.

STK'lar, çalışanlarının ve gönüllülerinin iyi eğitilmiş, istekli ve nefret suçu mağdurlarına yardımcı olacak yeterlikte kişiler olduğunu, hedef alınan toplulukların daha nefret suçları meydana gelmeden önce bilmesini amaçlamalıdır. Bu da, sunulan hizmetlerin basılı materyaller ve elektronik medya yoluyla tanıtılmasıyla, uygun dilde malzemeler geliştirilmesiyle ya da medya kuruluşlarında belirli topluluklara yönelik ilanlar verilmesiyle sağlanabilir. STK çalışanları ayrıca nefret suçlarının hedefi olan etnik, dini ve diğer grupların liderleriyle toplantılar yapmalıdır.

Topluluk forumları, nefret suçlarıyla ilgili bilgilerin paylaşılması için önemli bir buluşma yeri temin edebilir. Örneğin STK'lar, nefret suçlarıyla ilgili bilgilerin aktarılması, bir suçun ardından ortaya çıkan yaygın dedikoduların düzeltilmesi, görüşlerin ve kaygıların paylaşılabilmesi güvenli bir alan yaratılması için, açık topluluk toplantıları organize edebilir. Buna ilaveten, topluluk toplantıları, paylaşılmadığı sürece gerilime katkı yapacak tepkilerin ve hislerin paylaşılabilmesi için bir forum [ortamı] sağlar. Son olarak, çok sayıda farklı örgütten temsilcinin varlığı, topluluğun, nefret suçuna verilen karşılığın koordineli bir çaba olduğuna güven duymasını sağlayabilir.

STK'lar ve topluluk liderleri, bazı topluluk toplantılarına yerel yetkilileri ve polis temsilcilerini de çağırmak isteyecektir. Bir topluluk forumu STK'ların, kolluk kuvvetlerinin, yerel yetkililerin ve topluluk üyelerinin bilgi ve görüş alışverişinde bulunmaları için önemli bir fırsat temin edebilir.

Bazı Rus şehirlerinde yabancı öğrencilere yönelik şiddetin artmasına karşılık olarak, gençlik insan hakları örgütleri, Rusya'daki yabancı öğrencileri hedef alan nefret şiddetini ve ayrımcılığı ortaya çıkarmak ve hedef alınan öğrencileri destekleyecek pratik araçlar sağlamak üzere bir girişim başlattı. Uluslararası Gençlik İnsan Hakları Hareketi, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe karşı Gençlik Ağı, Uluslararası "Genç Avrupa" ağı ve başkaları girişime katıldı. "Rusya Federasyonu'ndaki Yabancı Öğrencilerin Haklarını Savunma" programı, yabancı öğrencilerin hassasiyetini belgeledi; ve Rusya'da öğrenim gören yabancı öğrencilere destek vermek üzere, hem çevrimiçi olarak, hem de kamuya açık etkinlikler ve toplantılar aracılığıyla bilgi temin etti. Bilgi temini kapsamında bir acil yardım hattı ile pratik güvenlik kaynakları ve diğer farkındalık artırıcı malzemeler içeren bir internet sitesi de bulunuyordu. Bu program, Federal Ombudsman tarafından desteklendi.²⁵

25 Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiye programın internet sitesi olan <<http://www.fs.hrworld.ru/>> adresinden ulaşılabilir.

İlave Kaynaklar

“After a Racist Attack: Your Rights and Possibilities”, Opferperspektive, December 2001.

Karen A. McLaughlin, Stephanie Malloy, Kelly J. Brilliant, Cynthia Lang, “Responding to Hate Crime: A Multidisciplinary Curriculum for Law Enforcement and Victim Assistance Professionals”, Education Development Center, National Center for Hate Crime Prevention, February 2000.

“Psychological Effects of Hate Crime: Individual Experience and Impact on Community”, Latvian Centre for Human Rights, 2008.

BÖLÜM 6

Nefret Söylemiyle Mücadele Stratejileri

Nefret suçu ve nefret söylemi birbiriyle bağlantılıdır. İkisi arasında doğrudan bir ilişki nadiren ispat edilebilse de, nefret saikli şiddet, sıklıkla nefret dolu söylemlerin bağlamında ortaya çıkar. Örgütlenmiş nefret grupları görüşlerini yayınlar, popüler müzik, internet ve sokak gösterileri aracılığıyla ifade eder.²⁶ Bu gruplar, nefret söylemini ve nefret suçlarını normalleştirme ve meşrulaştırma arayışındadır.

STK'lar, nefret söylemleri tarafından yaratılan hoşgörüsüzlük ortamıyla mücadele edebilirler. Farkındalık artırma, izleme ve eğitim etkinlikleri önemli birer rol oynasa da, bazı durumlarda, nefret söylemini dolaşıma sokan kişileri ihbar etmek ya da konuşmacılar tarafından dile getirilen argümanlara veya iddialara meydan okumak daha etkili bir yol olabilir. Buna ilaveten, siyasi liderler ve kamu görevlilerince yapılan yorumlarda önyargılar ve basmakalıp görüşler kullanılıyorsa, STK'lar bu kişileri kamuoyu önünde sorumlu tutmak üzere harekete geçebilirler.

Nefret söyleminin eşik atlayarak suça dönüştüğü yerlerde, STK'lar, kendi adlarına ya da başkalarına destek vermek adına yasal işlem başlatabilirler.

Nefret Söylemi ve Yasa

AGİT bölgesinde, ifade özgürlüğünün nefret ya da önyargı temelli beyanlarla ilgili olarak sınırlandırılmasına dair herhangi bir fikir birliği yoktur. Bazı katılımcı Devletler, sadece, belirli bir bireye yönelik gerçek ve yakın şiddet tehdidini yansıtan ifadeleri suç kapsamına almaktadır. Başka birçok ülkede, yasalar ayrımcılığa dayalı nefreti savunan ya da kışkırtan sözlü, yazılı ya da sembolik iletişimi suç saymaktadır. STK'ların nefret söylemine nasıl karşılık vereceği, her bir devletin yasal hükümlerine bağlıdır.

26 Bkz. örneğin, AGİT Bölgesindeki Nefret Suçları – Olaylar ve Verilen Yanıtlar: 2008 Yıllık Raporu, (AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, 2009).

İfade özgürlüğü, uluslararası insan hakları hukukunca onaylanmıştır ve AGİT katılımcısı Devletler bunu bir temel hak olarak kabul ederler. Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (ICCPR) 19. Maddesi, herkesin, hiçbir müdahale olmaksızın bir fikri taşıma ve ifade etme hakkı olduğunu düzenlemektedir. Öte yandan, ICCPR'nin 20. Maddesi “ayrımcılığa, düşmanlığa ya da şiddete teşvik eden ulusal, ırksal ya da dini nefrete ilişkin her tür savunuculuğun kanunca yasaklanacağını” beyan etmektedir.²⁷ Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 4. Maddesi de, devletlerin ırkçı ayrımcılığı savunan belirli ifade biçimlerini yasaklamalarını şart koşmaktadır.²⁸

Bölgesel düzeyde, AB Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığıyla Mücadele Çerçeve Kararı, hangi ifade biçimlerine ceza kanunu altında yaptırım uygulanacağı meselesine daha fazla ayrıntı eklemek üzere girişimde bulunmaktadır.

Bu yükümlülüklerin yorumlanma biçimleri ülkeden ülkeye büyük farklılık göstermektedir: Bir ülkede cezai yaptırma tabi olan bir ifade, başka bir ülkede ifade özgürlüğü kapsamında korunacak şekilde değerlendirilebilir.

AGİT'in nefret söylemi konusunda aldığı pozisyon, katılımcı Devletlerinin görüş çeşitliliğini yansıtır. AGİT Bakanlar Konseyi Kararı No 10/05 “nefret eylemlerine ve dışavurumlarına, özellikle siyasi söylemler aracılığıyla, tutarlı ve tartışmasız şekilde karşı çıkma gereğini” vurgularken, ifade özgürlüğüne saygı ile ayrımcılıkla mücadele yükümlülüğü arasında denge kurmanın önemini de kabul etmektedir.²⁹

İzleme

STK'lar, medyayı belirli nefret suçu vakalarına karşılık vermek ve ayrımcılık ile nefret suçuna karşı mücadeleyi güçlendirmek için kullanabilir; aynı zamanda da nefret söylemi örnekleri için medyayı izleyebilir.

İnternet dahil olmak üzere, medyadaki ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve diğer hoşgörüsüzlük biçimleri, ayrımcı ifade biçimleriyle ilgili ulusal ve uluslararası yasal kısıtlamalara tabi olsa da, ulusal kanunlar bu anlamda ciddi farklılıklar göstermektedir.

Birtakım hükümetlerarası kuruluşlar, çeşitli araçlar aracılığıyla daha gelişmiş bir karşılık verme perspektifiyle medyadaki nefret söylemini izlemektedir. Avrupa Konseyi'nin Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI), pe-

27 “Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi”, OHCHR internet sitesi, <<http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>>.

28 “Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme”, Madde 4, OHCHR internet sitesi, <<http://www2.ohchr.org/english/law/cerd.htm>>.

29 Bkz. AGİT Bakanlar Konseyi Kararı No 10/05, “Hoşgörü ve Anlayış, Karşılıklı Saygının ve Anlayışın Desteklenmesi”, Madrid, 30 Kasım 2007, <http://www.osce.org/documents/mcs/2007/12/28629_en.pdf>.

riyodik ülke raporları kapsamında, medyada azınlıklara gösterilen muameleyi düzenli olarak incelemekte; ve bir yandan, hem medya özenetim kurumlarının, hem de medya şikayet prosedürlerinin altını çizmektedir.

Politikacılar

Siyasi liderlerin, konuşmalar veya sloganlar yoluyla, seçmenlerin yabancı korkularını ve önyargılarını kendi çıkarları için kullandığı ya da kışkırttığı seçim kampanyaları, genellikle şiddet içeren nefret suçları için uygun ortamı temin eder.

STK'lar, bu tür önyargı ifadelerine karşılık siyasi yaptırımların uygulanması için baskı yapabilirler. Siyasi partilerin bölgesel politika gruplaşmalarından çıkartılması, bazı STK'ların savunuculuğunu yapmakta olduğu potansiyel bir yaptırımdır. Benzer şekilde ECRI, Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerde, ırkçılığı destekleyen siyasi partilere yapılan kamu finansmanının geri çekilmesine izin verecek yasal hükümlerin benimsenmesini teşvik etmektedir.³⁰

Futbolda Nefret Söylemi ve Hoşgörüsüzlük

İrkçi ve nefrete dayalı diğer söylemler birçok spor seyircisi arasında yaygındır; özellikle de ırkçı tezahüratların ve azınlık kökenli oyuncuları taciz etmenin yanı sıra, ırkçı şiddetin de yaygın olduğu profesyonel futbolda. Böylesi davranışlara, polis ve benzer şekilde spor otoriteleri tarafından sıklıkla müsaade edilmektedir; ve bunlar, sadece futbolun cepheleşme kültürünün uzantısı olan, ciddiye alınmaması gereken şeyler olarak addedilmektedir.

STK'lar sporda ırkçılık, homofobi ve diğer hoşgörüsüzlüklerle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır; ve buna, Avrupa'da İrkçılığa Karşı Futbol (FARE) koalisyonunun düzenlediği kampanyalarda işbirliği yapmak da dahildir. Futbol kulüpleri giderek artan oranlarda para cezalarıyla, maç ertelemeleriyle ve taraftarların ırkçı davranışlarından dolayı başka yaptırımlarla yüzleşmektedirler. Üstelik, maddi hükümet yardımlarının kaybedilmesiyle de yüzleşebilirler.

İnternette Nefret: Bilmeniz Gerekenler

İrkçılığı ve diğer nefret biçimlerini yayan internet siteleri ve diğer çevrimiçi ortamlar internette oldukça yaygındır. Nefret siteleri hem rahatsız edici, hem de yıkıcıdır. Rahatsız edicidirler, çünkü genellikle şiddet içeren resimlerin ve sözlerin içlerine işlediği, nefrete dair nezaketsiz mesajları dolaşıma sokarlar. Bu siteler yıkıcıdır, çünkü kolayca erişilebilirler ve yeni üyeleri, özellikle de gençleri cezbetmek amacıyla ilgi uyandıracak şekillerde tasarlanmışlardır.

30 AGİT Bölgesindeki Nefret Suçları – Olaylar ve Verilen Yanıtlar: 2006 Yıllık Raporu (Varşova, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, 2007), s. 62, <http://www.osce.org/odihr/item_11_26296.html>.

İnternette nefret, ayrıca ırkçı mesajların gündelik olarak değiş tokuş edilmesi için araç niteliği taşıyan internet forumları ve e-posta listeleri [İng. *listserver*] yoluyla da yayılır. Bilgisayar korsanları bazen etnik ve dini grupların internet sitelerine saldırıp, meşru içeriği silip, onun yerine ırkçı ve aşağılayıcı görseller ve beyanlar yükleyebilir. Nefret dolu ve önyargılı sözlere sahip şarkılar içeren nefret müziği sitelerine, doğrudan ya da nefret sitelerindeki linkler aracılığıyla ulaşılabilir.

Polisin, nefret suçu yasalarını ihlal ettiği belirgin olan nefret sitelerini soruşturmasının önündeki kayda değer engellerden biri, nefret sitesinden kimin sorumlu olduğunun ve sitenin kökeninin neresi olduğunun tespitiyle ve içerikten kimin sorumlu olduğunun ispatlanmasıyla ilgili teknik konulardaki eğitim eksikliğidir. STK'lar, bu konularda polis memurlarını eğitmek üzere teknik uzmanlık sunarak, polis soruşturmalarına destek olabilirler.

İnternetteki ırkçı ve hoşgörüsüz söylem, nefret suçlarıyla nedensellik ilişkisine sahiptir. Bireylerin ve nefret gruplarının, belirli insanları şiddet hedefi olarak tanımlamak, böylesi saldırılara özendirmek, saldırıları kolaylaştırma perspektifiyle hedef alınan kişilerin ev adreslerini ve kişisel bilgilerini paylaşmak amacıyla interneti kullanmaları, bu ilişkiye dahildir. Her ne kadar çoğu ülkedeki yasal normlar bu tür doğrudan şiddet teşvikini yasaklıyor olsa da, “dazlakların” ve diğer aşırılıkçı grupların internet sitelerinde, belirli kişilere yapılacak ırkçı saldırılar için verilmiş açık talimatlar düzenli olarak bulunabilir.

2006'da Birleşik Krallık'ta aşırılıkçılar, ırkçılık karşıtı konuşmalar yapan bir işçinin ev adresini birçok nefret sitesinde yayınladı. Çok sayıda ölüm tehdidinin ardından işçi, iki kızının gözleri önünde saldırıya uğradı ve bıçaklandı. Ciddi yaralanmalara maruz kaldı.³¹

STK'lar Neler Yapabilir?

Nefret Sitelerinin İçeriklerinin İzlenmesi

İnternet izlemeye dair proje başlatmak isteyen STK'lar, nefret içeriğine ilişkin veritabanı oluşturmak amacıyla üretilen yazılımları kullanabilirler. Bu veritabanı; araştırmalar, bilgi alışverişi, karşılaştırmalı çalışmalar ve eğitim için kullanılabilir. STK'lar, bu bilgileri ayrıca polis kurumlarıyla, akademiyle, kamu denetçisi kurumlarla, ayrımcılık karşıtı birimlerle ve diğer STK'larla paylaşabilirler.

Nefretin İnternette Kaldırılması için Savunuculuk

STK'lar, internet hizmeti sağlayan kuruluşlarla iletişim kurarak, bu kuruluşların nefret siteleriyle baş etme politikalarını kavrayabilirler. Ardından, internet sitelerini izleyerek, yakın tehdit yaratan ya da kuralları ihlal eden içeriği tespit edip, internet hizmet sağlayıcıları ivedilikle haberdar edebilirler. Bu, cezai eylemlerin var olduğu yerlerde, yasal yaptırım kurumlarının üstlendiği rolün yerine geç-

31 Aynı eserde, s. 65.

mez. Yine de, internet servis sağlayıcılar, internete dair yasal düzenlemelerin karmaşıklığı göz önünde bulundurulduğunda, sorunlu içeriğin kaldırılmasında daha etkili olabilirler. Bazı ülkelerde, STK'lar nefret söylemine adanmış internet sitelerinin kapatılmasından sorumlu olmuşlardır. Bunu, doğrudan servis sağlayıcılara ve hükümet kurumlarına müdahale ederek ve yasal işlem başlatarak gerçekleştirmişlerdir.

STK'lar; çevrimiçi yazarları, site sahiplerini veya internet servis sağlayıcıları nefret sitelerini ve ayrımcı ifadeleri internetten kaldırmaya ikna etmekte, özellikle de nefret söylemi yasasına sahip devletlerde başarılı olmuşlardır. Ayrıca STK'lar, siber nefret ile uğraşan mevcut veya yeni STK'lara destek de sunabilirler.

Hollanda'da, Magenta Vakfı'nın İnternette Ayrımcılık Şikayet Bürosu, 1997'den beri, nefret söylemi barındıran sitelerin yazarlarına ya da sahiplerine, bu ifadelerin kaldırılması yönündeki taleplerini ileterek, binlerce nefret söylemi örneğinin internetten kaldırılmasında başarılı olmuştur. Hollanda'nın güçlü bir ayrımcılık karşıtı mevzuatı vardır; ve yazarlara ya da site sahiplerine malzemenin yasadışı olduğunu göstermek, vakaların %95'inde malzemeyi kaldırmaları için yeterli olmuştur.³²

Eğitim

STK'lar tarafından, siber nefret sorunu hakkında aileler, öğretmenler ve öğrenciler için kapsamlı eğitim kılavuzları geliştirilmiştir. Bu kılavuzlar internette mevcuttur. STK'lar, siber nefrete karşı eğitim verilmesinde ve öğretim malzemelerinin temininde aşağıdaki kişi ve kurumlar için önemli rol oynayabilirler:

- **Kolluk kuvvetleri için:** STK'lar, polise ve savcılara, internet kullanımı içeren nefret suçlarını soruşturmaya ilişkin beceriler ve tekniklere dair eğitim malzemeleri ve eğitimler sunabilirler;
- **Aileler için:** STK'lar, sorunlu internet sitelerini nasıl fark edebilecekleri, bu bilgiyi çocuklarına nasıl aktarabilecekleri ve çocuklarının giriş yaptığı internet sitelerini nasıl izleyebilecekleri konularında ailelere tavsiyelerde bulunabilirler ve eğitim verebilirler. STK'lar, ailelere, ev bilgisayarlarından nefret sitelerine girişi engelleyen “filtreler” dağıtabilirler.
- **Öğretmenler için:** STK'lar, siber nefret hakkında nasıl konuşulacağı; ve internet sitelerindeki bilgilerin geçerliliğine dair uygun soruların sorulmasını sağlayacak eleştirel düşünce becerisinin öğrencilerde nasıl geliştirileceği hakkında tavsiyelerde bulunabilirler.
- **Öğrenciler için:** STK'lar, siber nefretin tehlikeleri, ayrımcı materyalin nasıl fark edileceği ve değerlendirileceği, ve bunlara karşı neler yapılabileceği hakkında gençlere bilgiler sunabilir.

32 Bkz. <<http://www.meldpunt.nl/>> (Felemenkçe).

ABD merkezli nefret önleme gençlik koalisyonu Nefret Karşıtı Ortaklar; ebeveynleri, eğitimcileri, kütüphanecileri ve toplumun diğer üyelerini, gençlerin internetteki nefreti fark etmesine ve bu nefretle baş etmesine yardımcı olacak araçlarla donatmak üzere "İnternette Nefret: Eğitimciler ve Aileler için Kaynak Kılavuz" adlı bir el kitabı yayımladı.³³

İlave Kaynaklar

- Brian Willoughby, "10 Ways to Fight Hate on Campus: A Response Guide for College Activists" Southern Poverty Law Center, 2004.
- "101 Ways to Combat Prejudice: Close the Book on Hate", Anti-Defamation League, 2001.
- Ellen Hofheimer Bettmann, Lorraine Tiven, *Building Community and Combating Hate: Lessons for the Middle School Classroom* (Washington, DC: Partners Against Hate, 2004).
- "Combating Racist Crime and Violence: Testimonies and Advocacy Strategies", European Network Against Racism, May 2009.
- "Hate on Display: Extremist Symbols, Logos, and Tattoos - Revised and Updated", Anti-Defamation League, 2003.
- Lorraine Tiven, *Hate on the Internet: A Response Guide for Educators and Families* (Washington, DC: Partners Against Hate 2003).
- "Let's Fight Racism Together! Handbook for Minority Activists in Ukraine = Preodoleem rasizm vmeste! Informationsnoe posobie", (Kiev: Social Action Centre, 2008).
- "Peer Leadership: Helping Youth Become Change Agents in their Schools and Communities", Partners Against Hate, July 2002
- Deborah A. Batiste, *Program Activity Guide, Helping Youth Resist Bias and Hate: A Resource Guide for Parents and Educators of Middle School Age Children*, (Washington, DC: Partners Against Hate, 2003).
- Michael Wotorson, *Program Activity Guide: Helping Children Resist Bias and Hate* (Washington, DC: Partners Against Hate, 2001).
- Jim Carnes (ed.), *Responding to Hate at School: A Guide for Teachers, Counselors and Administrators* (Montgomery, AL: Southern Poverty Law Center, 1999).
- Matthew Collins (ed.), Gerry Gable, (ed.), "Signs of Hate", Searchlight Information Services, 2003.
- Kenneth S. Stern, "Skinheads: Who They Are & What to Do When They Come to Town", AJC, 1990.
- Jim Carrier, Richard Cohen, (ed.) *Ten Ways to Fight Hate: A Community Response Guide*, (Montgomery, AL: Southern Poverty Law Center 2000).
- Caryl Stern-LaRosa, Ellen Hofheimer Bettmann, *The Anti-Defamation League's Hate Hurts: How Children Learn and Unlearn Prejudice, a Guide for Adults and Children* (New York: Anti-Defamation League, 2000)
- "Turn It Down Resource Kit", Center for New Community, 2002.

33 İnternette Nefret: Eğitimciler ve Aileler için Karşılık Verme Kılavuzu, Nefrete Karşı Ortaklar, Aralık 2003, <<http://www.partnersagainsthate.org/publications/index.html>>.

BÖLÜM 7

STK'ların Farkındalığı Artırma ve Lobicilikteki Rolü

Nefret suçlarının raporlanmasını ve kaydedilmesini geliştirecek bir diğer yaklaşım da, bu suçların, etkili şekilde harekete geçmeyi gerektiren ciddi suçlar olduğu konusunda toplumsal farkındalığı artırmaktır.

Nefret suçuyla ilgili bilgilerin ve verilerin analizi ve yaygınlaştırılması, hem devlet kurumları hem de uzman kurumlar dahilinde güçlü savunuculuk araçları sağlayabilir. Uzman kurumlar, eşit fırsat komisyonları ya da ayrımcılık karşıtı kamu denetçileri gibi, özelleşmiş ayrımcılıkla mücadele kurumlarını içerir. Bu uzman yapıların çoğu, kendi sorumluluk alanlarındaki mevzuatın ve politikanın değiştirilmesinde, savunucular olarak önemli rol oynar. Bazıları, aynı zamanda bireysel vakaları değerlendirmek üzere yetkilendirilmiştir. AGİT bölgesindeki ilgili uzman kuruluşların ve kamu denetçisi kurumların listesine DKİHB'nun Hoşgörü ve Ayrımcılık Karşıtlığı Bilgi Sisteminden (TANDIS) ulaşılabilir.³⁴

Avrupa İrkçilikle Mücadele Ağı (ENAR); Avrupa'da ırkçılıkla, yabancı düşmanlığıyla, Yahudi karşıtlığıyla ve İslamofobiyle mücadele eden 600'den fazla örgütü bir araya getiren AB çapında bir ağıdır. ENAR bölgedeki devletler hakkında ve nefret suçlarıyla ilgili gelişmeleri de içeren yıllık "gölge raporlar" hazırlamaktadır. Bu, "resmi ve akademik verilerdeki boşlukları doldurma, o verilere bir alternatif sunma ve AB ile Üye Devletlerdeki ırkçılık realitesine bir STK perspektifi sunma" çabası olarak tarif edilmektedir. ENAR, internet sitesinde her hafta düzenli olarak bölgedeki gelişmelerin özetini (The Weekly Mail) yayımlamaktadır.³⁵

Nefret Suçlarına Toplumun Karşılığı: Topluluğu İçerme

Nefret suçları ve bu suçların bir topluluk için sonuçları hakkındaki toplumsal farkındalığının artması, nefret saikli olaylara karşı sürdürülen mücadeleye katkıda bulunabilecek bir kamuoyu tepkisi yaratabilir. Aşağıdaki paragraflarda, farkındalık artırmaya dair kullanışlı araçlar listelenmektedir:

34 Bkz. <<http://tandis/index.php?p=qu-sp,list>>.

35 Bkz. <http://www.enar-eu.org/Page_Generale.asp?DocID=15291&la=1&langue=EN>.

Toplum Forumları ve Kampanyalar

STK'lar, kampanyaları ve savunuculuk etkinlikleri kapsamında, çok çeşitli toplum forumlarından faydalanır. Bunlar sokak gösterileri ve mitinglerden konferanslara, yuvarlak masa tartışmaları ve konserlerden tiyatro yapımlarına, “bilgi fuarlarına” ve çok kültürlü yemek festivallerine kadar çeşitlilik gösterir. Kamuya açık etkinlikler için buluşma yerleri, okullar ve kamu binalarından yerel toplum merkezlerine, şehir meydanlarından futbol stadyumlarına kadar çeşitlilik gösterir.

Önemli Tarihleri Değerlendirme

Ayrımcılığa karşı eyleme adanmış günleri ve haftaları içeren belirli önemli tarihler çerçevesinde sıklıkla ulusal ve uluslararası kampanyalar düzenlenir. Etkinlik günleri ve anma törenleri, birçok ülkenin kendi ulusal tarihine ve deneyimine dayanmaktadır.

Kültürlerarası Eylem Ağı UNITED, “Kristallnacht” olarak bilinen 1938 pogromunun yıldönümü olan 9 Kasım’da, Avrupa devletlerinin tamamında bir dizi yerel etkinliği teşvik ve koordine eder. Bu gün, Uluslararası Faşizm ve Yahudi Düşmanlığı Karşıtlığı Günü olarak kabul edilmiştir.³⁶

Konferanslar

Ulusal ve uluslararası konferanslar, STK'ların diğer STK aktivistleriyle ve bağımsız uzmanlarla tanışması için önemli fırsatlar olabilir. Konferanslar ayrıca STK'ların hükümet temsilcileri ve uzman kurumlarla aşağı yukarı eşit koşullarda toplanabileceği bir forum ortamı da sunabilir. Konferanslar, STK'ların nefret suçu sorunlarına medyanın ve kamuoyunun dikkatini çekmesine de yardımcı olabilir.

Temmuz 2006’da, Rusya Federasyonu hem G8 Forumu’na, hem de ulusal ve uluslararası STK’ların insan hakları meselelerini ve diğer uluslararası sorunları tartışmak üzere bulunduğu paralel bir G8 Forumu’na ev sahipliği yaptı. STK’lar, dönemin Rusya Başbakanı Vladimir Putin’in katılımıyla gerçekleştirilen bir oturumda, yuvarlak masa tartışmalarından elde edilen önerilere dair bir sunum yaptılar. Ardından bu önerileri G8 Forumu’na sundular. STK’lar; aşırılıkçılık, göçmenlik, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı üzerine yapılan yuvarlak masa toplantısında, nefret suçlarıyla mücadele önerilerini sundular. Sivil G8’in tamamlanmasının ardından, Moskova’da bulunan ulusal ve uluslararası STK’ların temsilcileri, bu fırsatı kullanarak [onları davet eden] Rus STK’ların ev sahipliğinde düzenlenen bir günlük toplantıda görüşlerini, endişelerini ve uygulama deneyimlerini içtenlikle paylaşmak üzere bir araya geldiler.³⁷

36 Bkz. örneğin, “9 Kasım Uluslararası Faşizm ve Yahudi Düşmanlığı Karşıtlığı Günü, Açıklamayı yapan Terry Davis, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri” Avrupa Konseyi internet sitesi, <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1367177&Site=DC&BackColorInternet=DBDCf2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864>>.

37 Bkz. Sivil G8 internet sitesi, <<http://www.civilg8.ru/>> ve Sivil G8 üzerine ICARE Özel Raporu, <<http://www.icare.to/g8.html>>.

Film ve Video Kullanımı

Birçok ülkede STK'lar, topluluk temelli kampanyalarda, eğitimlerde ve farkındalık artırıcı faaliyetlerde film ve videoları etkili şekillerde kullanmışlardır. Bu etkinlikler, televizyonda yayımlanmak üzere kısa duyuruların hazırlanmasından (bazen "kamu spotu" olarak da bilinir), belirli ayrımcılık sorunlarının altını çizen uluslararası film festivallerine kadar çeşitlilik göstermektedir. Bazı ülkelerde medya kurumları, toplumu ilgilendiren sorunlara dikkat çekmek adına STK'lar için veya STK'lar tarafından hazırlanmış kısa ses ve video materyallerini yayımlamayı kabul edecektir. STK'lar medyaya bu tür bir erişim için baskı yapmalıdır.

İspanya'da, Hoşgörüsüzlük karşıtı Hareket, insan hakları ve ayrımcılık karşıtlığı temalı filmlerin ve videoların gösterildiği ve gösterimlerin ardından tartışmaların yapıldığı bir etkinlik düzenlemektedir. Bu STK; şiddet, ırkçılık ve hoşgörüsüzlük temalı radyo programları tasarlama ve yayımlama yoluyla, radyo yayıncılığı üzerine uygulamalı eğitimler vermektedir; ve bu eğitimlere "göçmenler, mülteciler ve etnik azınlıklar" da katılmaktadır. Savunuculuk araçları, televizyon için kısa video mesajlarını da içermektedir. Bu kayıtlara ve halka açık yayın malzemelerine erişim için internet sitelerinde linkler yer almaktadır.³⁸

Müzeler ve Sergiler

Bazı ülkelerde, STK'lar ve sivil toplum, geçmişte ayrımcılık ve nefretten dolayı yaşanmış acıları anmak üzere müzeler kurmuştur. Bu tür müzelerde fotoğraflar, videolar ve modern bilgilendirme teknolojileri sergilemenin interaktif olması için giderek artan oranlarda kullanılmaktadır; ve böylece çocukların hoşgörü ve eşitlik meselelerini keşfedebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu müzeler, aynı zamanda ayrımcılık konularının ve hoşgörü eğitiminin tartışıldığı önemli buluşma yerleridir.

İrkçilik karşıtı ve ayrımcılık karşıtı kampanyaların bir parçası olarak, sıklıkla çocuklar arası resim yarışmalarının sponsorluğu üstlenilmektedir. 2008'de, Ukrayna'daki "İrkçiliğe Karşı Futbol" kampanyasında, Lviv futbol takımı taraftarları, okul çağındaki çocuklar için ırkçılık karşıtı resim yarışmasının sponsorluğunu yapmıştır.³⁹

Mitingler ve Gösteriler

Mitingler, gösteriler ya da gece nöbetleri [İng. *vigils*] gibi kamusal etkinlikler, nefret suçlarına veya olaylarına karşı güçlü ve görünür bir toplum tepkisi sağlayabilir. Bu toplantılar genellikle açık alanda, kolay ulaşılabilir ve halka açık yerlerde yapıldığı için, başka türlü ulaşım [İng. *outreach*] çabalarıyla erişilemeyecek bireyler de sıklıkla bu etkinliklere katılır.

38 Bkz. Zona Multimedia (İspanyolca), <<http://www.movimientocontralaintolerancia.com/html/audiovisual/audiovisual.asp#>>>.

39 Bkz. Avrupa'da İrkçiliğe Karşı Futbol, <<http://www.farenat.org/default.asp?intPageID=2>>.

İtalya'da Romanlar'ın "günah keçisi yapılmasını" ve zulme uğramasını protesto etmek için, 13 Haziran 2008'de Roma'da bir yürüyüş gerçekleştirildi. Söylenildiğine göre, İtalya'da türünün ilk örneği olan bu yürüyüş, çeşitli toplulukların üyelerini bir araya getirdi. Katılımcılar arasında "Nazi kamplarında Çingene mahkumların giydiği Z harfi işlenmiş siyah üçgenlerin aynısını" takan Romanlar, İtalyan entelektüeller ve Nazi ölüm kamplarından kurtulmayı başarmış Yahudiler bulunmaktaydı.⁴⁰

Halk etkinlikleri konusunda göz önünde bulundurulması gereken önemli bir nokta, katılımcıların güvende olup olmayacağıdır. Bazı topluluklar için, dazlakların ya da nefret gündemi olan başka grupların da katılması durumunda, halk toplantıları şiddetle sonlanabilir. Başka topluluklar içinse, polis halk etkinliğinin tehdit oluşturduğunu hissederek, tutuklamaların ya da başka olasılıkların meydana gelmemesi için mitinge ya da gece nöbetine engel olmaya çalışabilir.

STK'lar, polisi ve yerel yetkilileri önceden bilgilendirerek (ve eğer gerekirse ön onay alarak) şiddet riskini azaltabilirler. Bazı durumlarda düzenleyiciler, dazlaklardan veya diğer gruplardan gelecek şiddet riskinin üzerine gidilmesi için, resmi yolla polis koruması talep edebilirler. Bazı STK'lar, nefret suçlarıyla ilgili halk forumlarına üst düzey polis memurlarını konuşmacı olarak davet ederek, hem şiddet riskini en aza indirir, hem de topluluk etkinliklerine polis katılımını teşvik ederler.

Gece Nöbetleri

Gece nöbetleri [İng. *vigils*], insanların belirli bir olay ya da durum üzerine düşünmek için bir araya geldikleri etkinliklerdir. Çoğunlukla geceleri yapılan ve katılımcıların genellikle mum taşıdığı bu etkinlikler, toplumsal farkındalığı arttırmaya ve insanları bir araya getirmeye yönelik bir protesto biçimi işlevi görürler. Gece nöbetleri, öldürülen ya da yaralanan nefret suçu mağdurlarını anma ve onurlandırma amacına hizmet edebilir; ve bu, rahatsızlık verici bir nefret saikli olayın ya da suçun sonrasında destekleyici ve hoşgörülü bir toplumun inşa edilmesi için güçlü bir yol olabilir. Genellikle, gece nöbetlerinde sesli olarak ilham verici yazılar okunur; bazı durumlarda ise, mağdurların isimleri sesli okunur.

Spor ve Spor Etkinlikleri

STK'lar; spor yıldızlarının, takımlarının ve takım yöneticilerinin de katılımıyla, sporda ırkçılık ve bununla ilişkili hoşgörüsüzlük ile mücadele çabalarının önemli bir parçası olurlar.

Birçok ülkede, futbol kulüpleri ve ligler kendilerini ırkçılık karşıtı haftaya dikkat çekmeye adanmış; ve bunun için etkinlikleri, bilgilendirme kampanyalarını ve büyük maçlarda yapılan törenleri kullanırlar. Örneğin İsveç'te, İsveçli oyuncular

40 Tom Kington, "Berlusconi'nin günah keçileri olmayacağız, diyor Çingeneler", The Observer, Haziran 15, 2008, <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/jun/15/italy.race>>.

sendikası tarafından bir dizi maçta “İrkçılığa Kırmızı Kart Göster” temalı bir kampanya organize edildi. Tahmini 135.000 seyirciye kampanyayla ilgili bilgiler içeren el ilanları dağıtıldı. Maç öncesi seremonilerde kampanyayla ilgili bilgiler sunan kısa bir video gösterildi; ve gösterim esnasında oyuncular Kırmızı Kartları havaya kaldırdı.⁴¹

“İrkçılıkla mücadeleye dair pozitif mesajı, stadyum içinde ve dışında geliştirmek ve yaymak için”, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) ile beraber Avrupa çapında etkinlikler organize edildi. Bununla birlikte, Euro 2008 şampiyonasıyla bağlantılı bir kampanya düzenlendi. Maçlar esnasında sergilenen ırkçı eylemlerin izlenmesine FARE de katıldı. İrkçılığın ve ayrımcılığın bildirilmesi için “çok dilli acil yardım hattı” ve e-mail adresi kullanıma hazır bulunduruldu. Play-off dönemi boyunca “Farklı Diller, Tek Amaç [İng. goal]: İrkçılığa Hayır” başlıklı bir televizyon reklamı yayımlandı.⁴²

Vandalizme ve Duvar Yazılarına karşı Toplum Eylemi

Vandalizm en yaygın nefret suçlarından biridir ve kişisel eşyalarda ya da kamu malında pahalı temizlik veya onarım ihtiyaçlarına sebep olabilir. Nefret yansıtan duvar yazılarının temizlenmesi için toplumu organize etmek, insanları nefrete karşı hem pratik, hem de sembolik bir etkinlik olan ortak bir görev etrafında birleştirir. Aynı şekilde, eğer bir bireyin konutu soyulursa ya da bir kilisenin camları kırılırsa, yerel çilingirler veya marangozlar kilitleri değiştirmek ya da pencereleri tamir etmek üzere bağışta bulunmaya gönüllü kaydedilebilirler.

Polonya'nın ikinci büyük şehri olan Lodz'da, bir grup gazeteci ve yerel siyaset liderinin başlattığı bir gelenek kapsamında, 2000'den beri yılda bir kez ırkçı ve Yahudi karşıtı duvar yazılarını temizleme etkinliği gerçekleştiriliyor. “Renkli Hoşgörü” kampanyası, 2007'de belediye binasının önünde yapılan ve gençlerin, şehrin çeşitli yerlerinden Yahudi karşıtı duvar yazısı örneklerinin fotoğraflarını taşıdığı bir gösteriyle başlatıldı. Öğrenciler, öğretmenler, gazeteciler ve diğerleri şehir boyunca dolaşarak okullardaki, mağaza önlerindeki, evlerdeki ve otobüslerdeki duvar yazılarını boyayla kapattılar. Kampanya Lodz valisinden ve vali yardımcısından çok büyük destek gördü.⁴³

Koalisyon Kurma

Koalisyonlar içinde faaliyet gösteren ortak STK'lar politikalar, tutumlar, savunuculuk stratejileri ve nefret suçuyla mücadelede değişim yaratacak araçlar geliştirmek üzere yakın işbirliği içinde çalışabilirler.

41 Bkz. Avrupa'da İrkçılığa karşı Futbol, a.g.e.

42 A.g.e.

43 “Polonyalı gençler Yahudi karşıtı duvar yazılarını protesto ediyor”, JTA internet sitesi, 15 Mart 2007, <<http://jta.org/news/article/2007/03/15/100631/lodzgraffiti>>.

Koalisyon içinde Çalışmanın Avantajları

Koalisyonlar, nefret suçu problemi ile mücadelenin, hedef alınan mağdur gruplarının yararının da ötesine geçen, daha geniş bir kamu yararı taşıdığı kanıtlar.

Farklı koalisyon ortaklarının, belirli karar alıcılarla kendi özel iletişimleri bulunabilir ya da bu kişilere erişimleri mevcut olabilir. Örneğin, dini kurumlar ya da dini liderler polisle, hükümet kurumlarıyla ya da medyayla, STK'ların sahip olmadığı bir ilişkiye sahip olabilir.

Koalisyonlar çoğunlukla STK'lar ve topluluk grupları arasında başlar. Bazen polis kurumlarını, hükümet yetkililerini ve sürekli işbirliği yapmanın önem taşıdığı diğerlerini kapsayacak şekilde genişleyebilir. Koalisyonlar, bilgi paylaşımı ve ağ kurmaktan, spesifik proje ve savunuculuk faaliyetlerinde işbirliği yapmaya kadar farklı ortaklaşma seviyelerinde ilişkilenebilir.

Birçok durumda, koalisyonlar belirli muhitleri veya belirli grupları etkileyen ayrımcılık ve şiddet sorunlarıyla mücadele etmek amacıyla kurulur. Örneğin, okullardaki nefret suçu şiddeti sorunu eğitim sektöründen, çocuk koruma sektöründen ve diğer sektörlerden kuruluşları bir araya getiren geniş koalisyonlar aracılığıyla ele alınabilir.

Birleşik Krallık'ta, yeni federal nefret suçu mevzuatını desteklemek üzere 2008'de kurulan gayri resmi bir koalisyona 28 devlet Başsavcısı, büyük ulusal polis örgütlerinin liderleri ve 300'ün üzerinde ulusal kolluk kuvveti, meslek, eğitim, insan hakları, din ve sivil toplum kurumu [İng. civic organisation] katılarak, sivil toplum kurumlarının ve resmi grupların nefret suçlarına karşı nasıl beraberce çalışabildiğini gösterdi.⁴⁴

Özbekistan'da, 26 Protestan cemaati, Haziran 2008'de, bazı dini liderlerin ve kiliselerin adını veren medya saldırılarını protesto eden açık bir mektup yayımlamak üzere işbirliği yaptı. Mektupta dini azınlık mensuplarına yönelik hoşgörüsüzlüğü ve nefreti teşvik etmek için "çarpıtılmış gerçekler, şiddetli saldırılar, yalanlar ve iftiralar" kullanıldığı belirtildi.⁴⁵

Koalisyonlar için Tüyolar

Nefret suçu koalisyonlarının amaçlarından biri de, temsil ettikleri çeşitli toplulukların ihtiyaçları temelinde hedefler geliştirmektir. Koalisyon oluşturma birinci önemli adımı, farklı misyonlara ya da gündemlere sahip grupların etra-

44 Katılımcıların tam listesi için, bkz. Medeni Hakları üzerine Liderlik Kongresi, "LEHCPA 2009 – Destekleyen Organizasyonlar", <<http://www.civilrights.org/hatecrimes/lehcpc/organizations.html>>.

45 Bkz. "Nefret Suçu Araştırması: Dini Hoşgörüsüzlük: Özbekistan", Önce İnsan Hakları, <<http://www.humanrightsfirst.org/discrimination/reports.aspx?s=religious-intolerance&p=countries#turkey>>.

fında bir araya gelebileceği somut bir hedef tespit etmek olabilir. Henüz başlangıçta belirlenen orta düzeyli ve ulaşılabilir hedefler, koalisyon üyelerinde motivasyon ve yetkinlik hissi yaratabilir. Koalisyonun uzun vadeli stratejik amacı doğrultusunda elde edilen sınırlı başarıları dahi dikkate almak; grubun itibarını, moralini ve kararlılığını artırabilir.

Bir koalisyonun sorunsuz bir şekilde işleyebilmesi için, girdilerin bir araya getirilmesi ve karar alma işlevi ile lider seçimi için açık ve net mekanizmaların kurulması büyük önem taşımaktadır.

Koalisyona Kimler Dahil Edilmeli?

Koalisyonun bileşimi ve liderleri, verimlilik düzeyini etkileyecek ve meydana çıkacak çatışmaların ne kadar başarılı yönetilebileceğini belirleyecektir. Bunun için, koalisyonun ihtiyaçlarını açıkça haritalandırmak ve güçlü yönleri, ortak çıkarları ve olası ortakların dahil edilmesindeki potansiyel yükümlülükleri değerlendirmek önem taşımaktadır.

Bir koalisyon oluştururken, STK'lar ilk olarak az sayıdaki diğer STK'larla ve etnik, dini ve diğer toplulukların liderleriyle ortaklık kurabilirler. İlk ortaklar genellikle koalisyonun çekirdeği görevini görürler. Bu nedenle, topluluklar içinden güvenilen ve konuya bağlılık oluşturacak liderlerin tespit edilmesi önemlidir. Ön plandaki liderler koalisyonun profilini yükseltmeye yardımcı olsalar da, işbirliği için gündelik çaba sarf edecek kişilerin de desteğini almak çok önemlidir. Bazı durumlarda, STK'lar gençlik örgütleri, sivil örgütler, okullar, sosyal kulüpler, işçi sendikaları, işveren dernekleri ve belirli hükümet yetkilileri ile geniş kapsamlı temaslar kurabilirler.

Medya ile Çalışmak

Medya ile beraber çalışmak, hem nefret suçlarıyla ilgili doğru bilgiyi yaymak, hem de nefret suçlarının kabul edilemez olduğuna dair güçlü bir mesaj yollamak açısından etkili bir araçtır. Buna ilaveten, medya spesifik bir nefret saikli olaya veya nefret suçuna karşılık olarak düzenlenen topluluk etkinliklerini öncelikli olarak duyurabilir.

Canlı, özgür ve bağımsız bir medyanın olmadığı yerlerde, STK'ların, nefret suçları hakkında doğru bilginin yayılmasını sağlayacak iletişim stratejisini dikkatli bir şekilde geliştirmesi gerekir. Yaklaşımlardan biri, uluslararası STK'larla ya da yabancı muhabirlerle çalışmak olabilir. Uluslararası boyutta basılan ya da yayımlanan bilgiler, yerel basının özgür ya da hükümetten bağımsız olmadığı yerler için bile, kayda değer hedef kitlelere ulaşabilir.

STK'ların, basında yer alması amaçlanan her durum için temel mesajın ne olacağını önceden belirlemesi önemlidir. Eğer bir örgütün ya da koalisyonun birden fazla üyesi medyaya birlikte çalışıyorsa, bu kişilerin temel mesajı nasıl sözcüklere dökceklerini ve medyaya nasıl tutarlı bir mesaj vereceklerini önceden birbirlerine danışmaları önem taşımaktadır.

Medyanın Dikkatini Çekmek

STK'ların basında yer almasını sağlayacak birçok rutin yöntem bulunmaktadır:

- **Basın açıklamaları:** Basın açıklamaları, çok sayıda medya kuruluşuna etkinlikler, açıklanan raporlar veya bir nefret suçunun ya da olayının ardından toplumun ihtiyaç duyacağı bilgiler hakkında ayrıntılı enformasyon temin edebilir. Basın açıklamaları, STK'ların bunaltıcı sayılarda görüşmelerle meşgul olmadan ya da muhabirlerle doğrudan iletişime geçmeden kapsamlı, tutarlı bir mesajı dolaşıma sokmalarına olanak verebilir. Bir basın açıklamasının geniş kitlelere ulaşması için, STK'ların, e-posta adreslerine ve özellikle de belirli topluluklar için en fazla önem taşıyan medya organlarını kapsayan iyi bir medya kaynağı listesine sahip olması gerekecektir.
- **Muhabirlerle bireysel iletişim kurmak:** Medyada yer alma olanağı ortaya çıktığında, STK'lar muhabirlerle bireysel iletişime geçip hikayenin ayrıntılarını aktarabilirler. STK'ların geçmişte ilişki geliştirdiği muhabirleri araması en basit yol olsa da, bazen alanı genişletmek ve spesifik bir olayı veya sorunu anlatmaya istekli olabileceklerini gösteren haberler yapmış diğer kişilerle iletişime geçmek daha etkili olabilir.
- **STK liderlerini ve tanınmış destekçileri basına demeç vermeye hazırlamak:** STK temsilcilerine ek olarak, toplumca tanınan ve saygı duyulan diğer kişiler de, sorunlar ya da etkinlikler hakkında basına konuşmaya hazırlanmalıdır. STK'lar, medyanın topluluk ve din liderleriyle, sporcu kişiliklerle ya da çalışmalarını destekleyen diğer kişilerle buluşabilecekleri basın toplantıları düzenleyebilirler.
- **Yayın kurulları ve yayıncılar:** Birçok gazetede yayın politikası ile ilgili kararlar editörlerden ve diğer gazete çalışanlarından oluşan yayın kurulu tarafından verilir. Çoğu yayın kurulu, gazetenin yayın politikasını tartışmak üzere STK'larla ve ilgili vatandaşlarla buluşacaktır. Benzer şekilde, bazı yayıncılar da, gazetelerinin meseleleri kapsama şekli ile ilgili kaygıları görüşmek üzere STK'lar ve diğer kişilerle buluşmaya isteklidir.
- **Basın toplantıları:** Basın toplantıları, STK'ların bir grup medya temsilcisini bir araya getirip hepsini birden bilgilendirmesine olanak veren, etkili bir basında yer alma yolu olabilir. Çoğu durumda, basın toplantısına katılımın garantiye alınması için önceden ciddi bir planlama yapmak gerekir. Buna birçok medya kuruluşuna ve belirli gazetecilere günü ve saati bildirmek de dahildir. Bu etkinliklerde uygun yer seçimi önemlidir. Nefret suçunun işlendiği yer, iyi bilinen bir buluşma yeri ya da mahkeme veya hükümet binasının önü tamamıyla uygun seçeneklerdir. Bazen bir sporcu, ünlü bir oyuncu ya da üst düzey bir toplum lideri gibi yüksek profilli bir STK destekçisinin de toplantıda bulunması sağlanarak katılım oranı artırılabilir. Basın toplantıları ve basın brifingleri genellikle STK'ların ofislerinde gerçekleştirilir. Basın toplantısı kapsamında bir basın açıklaması dağıtmak, gazetecilerin sözle ifade edilen ana noktalara daha kolay erişmelerini ve daha net bir anlatım sağlamak için kullanışlı olabilir.

Eğitim ve Öğretim

Eğitim, nefret saikli olayların ve nefret suçlarının önlenmesi ve karşılanması için değerli bir araçtır. Nefret suçu konularıyla ilgili eğitim verilmesinin topluluk çalıştayları; öğretmenlerle, öğrencilerle ve diğer gençlerle programlar, profesyoneller için eğitimler ve toplum geneli için bilgilendirme kampanyaları da dahil olmak üzere birçok yolu vardır.

Topluluk Eğitimi

Bazı topluluklar, nefret suçlarının işlenmesinin ardından topluluklarında nefret suçlarına karşılık vermenin esasları hakkında eğitim kampanyaları düzenlemişlerdir; ve eğitimlere yerel iş insanlarını, eğitimcileri ve/veya hizmet sağlayıcıları da dahil etmişlerdir. Bazı durumlarda, eğitimi tamamlayan kişiler bağnazlığa ve nefret suçlarına karşı olduklarını göstermek adına işyerlerinin, sınıflarının veya ofislerinin penceresine “nefretten arındırılmış bölge” çıkartması veya ilanı yerleştirmeye davet edilmişlerdir.

Topluluk çalıştayları hem nefret suçlarının kapsamı ve etkisi konusunda farkındalık düzeyini artırabilir, hem de nefretin dışı vurulduğu durumlara müdahale etmeye yardımcı pratik stratejiler sunabilir. Eğer topluluk üyeleri, nefretin üzerine gitmeyi sağlayacak ılımlı yollar konusunda eğitilirse, nefretin nefret suçuna tırmanmasını engelleyebilirler.

Gençlerle Çalışma

Nefret suçu izlemesi ve raporlaması, gençlerin hem mağdurlar hem de failer olarak çok sık nefret suçlarına dahil olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, gençlerle çalışmak, her nefret suçu önleme stratejisinin yaşamsal önemde bir parçasıdır.

Nefret suçları hakkındaki gençlik eğitimleri, çoğunlukla okullarda ve üniversitelerde gerçekleşir. Okuldaki çeşitli topluluklar üzerinde sosyal etkiye sahip öğrencilerin tanımlanması ve öğrenci liderleri olarak eğitilmeleri [eğitimleri] kolaylaştırır. Bu öğrenciler bir kez eğitim aldıktan sonra önyargı, taciz ve nefret suçlarıyla ilgili farkındalığın artırılması için daha geniş bir öğrenci nüfusuyla çalışmaya dahil olabilirler. Öğrenci liderleri, okullarındaki önyargı sorunlarını ve ılımlı müdahale stratejilerini tartışmak üzere panellere katılabilirler. Öğrenciler, akranları üzerinde en büyük etkiye sahip kişilerdir. Eğer bir okul, bu etkiyi önyargının, tacizin ve nefret suçlarının önlenmesine yönlendirebilirse, bu, okuldaki iklimi bir saygı ve güvenlik iklimine doğru geliştirecektir.

STK’lar ve eğitim yetkilileri, hoşgörüyü öğretmek üzere programlar geliştirmek ve uygulamak için birçok ülkede yakın ilişki içinde çalışmıştır. Avrupa Konseyi, “Herkes Eşit – Herkes Farklı” ve “Dosta!” (Romanlar ve Sintiler üzerine) kampanyaları için eğitim malzemeleri geliştirmiştir; ve bu malzemeler STK’larca etkili şekilde kullanılmaktadır.⁴⁶

46 Bkz. örneğin, “9 Kasım Uluslararası Faşizm ve Yahudi Düşmanlığı Karşıtlığı Günü”, a.g.e.

Nefret suçu şiddetinin ve göz korkutmanın okullardaki yaygın biçimlerinden biri de, öğrencilerin tek başına ya da grup halinde diğerlerini taciz ettiği ve fiziksel saldırılar gerçekleştirdiği şiddet biçimi olan zorbalıktır. Bazı durumlarda, zorbalığın hedefindeki gruplar, genelde nefret suçlarının hedef aldığı grupları içerebilir. Birçok ülkede; STK'ların, okul yöneticilerinin ve yerel yetkililerin desteğini alan öğrenci grupları, zorbalık sorununun üzerine giden zorbalık karşıtı kampanyalar düzenlenmektedir.

Birleşik Krallık'ta, Zorbalık Karşıtı İttifak (ABA) 65 örgütü kapsamaktadır; ve bu birlik, öğretmenler için zorbalık karşıtı ders planları hazırlanmasından, ulusal Zorbalık Karşıtı Haftanın yıllık gözetimine kadar, bir dizi zorbalık karşıtı programı desteklemektedir. 17-21 Kasım 2008'de düzenlenen " Farklı ve birbirine bağlı olmak" temalı Zorbalık Karşıtı Hafta'da, yüzlerce Birleşik Krallık okulundan katılımcılar yer aldı. Actionwork gibi ABA üyeleri, Birleşik Krallık'taki ve uluslararası çaptaki kampanyalar için zorbalık karşıtı malzemeler temin etmektedir. Actionwork internet sitesi, okulların ve öğrencilerin organize edebileceği maliyetsiz ve düşük maliyetli etkinlik örneklerinin yanı sıra, kampanyalar için videolara, posterlere ve diğer materyallere erişim sağlamaktadır.⁴⁷

Almanya, İtalya, Romanya, İspanya ve Birleşik Krallık'tan STK'lar, "avatar@school" adındaki internet tabanlı ekran arabuluculuğu projesinde ortaklar. Bu, Avrupa'daki ve dünyanın diğer bölgelerindeki okullarda öğrenim gören gençlerin, zorbalık ve mağduriyetle, "gerçek çatışma senaryolarında yaşayan kişiler" olarak işbirliği içinde baş etmeleri için [tasarlanmış] bir çevrimiçi ortamdır. Sistem, gençler arasındaki şiddetin ekran arabuluculuğu yoluyla önlenmesi için oyun senaryoları ve rol canlandırmaları kullanır.⁴⁸

2008'de, Gürcistan'da bir STK olan "21. Yüzyıl" Sendikası, "Kristallnacht"ı anan "BİR-LİKTEYKEN Güçlüyüz [İng. UNITED we are Strong!]" kampanyası ile işbirliği yaparak, Gürcistan'ın farklı şehirlerinde öğrenim gören öğrencilerle seminerler, tartışmalar ve yarışmalar düzenledi.⁴⁹

Profesyoneller için Eğitim

Koalisyon kurma sürecini başlatmak için, nefret suçlarını önleme ve karşılamaya yönelik profesyonel eğitimleri de kullanılabilir. Eğitim, eğitime katılan kişiler için kendileriyle en ilgili olan nefret suçu önleme ve karşılama konularını kapsayabilir.

47 Bkz. Zorbalığa Karşı İttifak, E-Bülten, No 7, Temmuz 2008, Zorbalığa Karşı İttifak internet sitesi, <http://www.antibullyingalliance.org.uk/downloads/pdf/aba_e_bulletin_july_2008.pdf>, Zorbalık Karşıtı Hafta internet sitesi, <<http://www.antibullyingweek.co.uk/>> ve Actionwork internet sitesi, <<http://www.actionwork.com/>>.

48 Bkz. Avatar@school internet sitesi, <www.avataratschool.eu>.

49 Bkz. Kültürlerarası Eylem Birliği internet sitesi, <<http://www.unitedagainstracism.org/>>.

Polis kurumları, sosyal hizmet sağlayıcılar, öğretmenler ve sağlık hizmeti profesyonellerinin tamamı, nefret suçu önleme ve karşılama çalışmalarından faydalanabilecek gruplardır; çünkü bu alanlarda çalışan profesyonellerin, nefret suçlarının hem mağdurlarıyla hem de failleriyle etkileşime geçmeleri olasıdır.

Eğitimcilerin Eğitilmesi

Profesyonellere nefret suçu önleme eğitimi verilmesinin ardından, bir sonraki adım, topluluktaki diğer kişilere yönelik nefret suçu önleme çalışmaları düzenlemeleri için profesyonelleri eğitmek olabilir. Bu programlar nefret suçlarını karşılama ve önlemeye dair tam ve güncel bilgilerin yanı sıra, çalıştay sunumları hakkında bilgi ve uygulama oturumları içermelidir.

İlave Kaynaklar

Dr. Robin Oakley, *Combating Hate Crime in Latvia and the Czech Republic: A Comparative Assessment* (Riga: Latvian Centre for Human Rights, 2008).

Anhelita Kamenska, Ilze Brands-Kehris, *Combating Hate Crimes in Latvia: Legislation and Police Practice* (Riga: Latvian Centre for Human Rights, 2008).

“Free2choose: The Boundaries of Freedom”, Anne Frank House, 2006.

“From Hate Crimes to Human Rights: Blueprint of the Coalition Europe’s Campaign on Hate Crimes Coalition Europe”, Coalition Europe, 2006.

“How to Combat Bias and Hate Crimes: An ADL Blueprint for Action”, Anti-Defamation League, 2004.

BÖLÜM 8

STK Savunuculuğu: Uluslararası Çerçeve

STK'lar, savunuculuk faaliyetleri kapsamında birtakım uzman kuruluşlardan destek arayabilirler. Bunlar, uluslararası örgütlerin siyasi yapılarını (hükümetlerarası kuruluşlar), insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek amacıyla oluşturulmuş yapıları (sözleşme izleme yapıları) ve diğer uzman kuruluşları içerir. Bu yapıların çoğuna STK'ların bilgi sunması mümkündür; ve bazı yapılar, insan hakkı ihlallerinin mağdurları adına yapılan bireysel başvuruları incelemekle yetkilendirilmiştir. Bunun yanı sıra, STK'lar kapasite geliştirme ve ağ kurma desteği için bu kurumlara başvurabilirler. Bazı durumlarda, STK'lar nefret suçu mağdurları için yasal çözüm yolları bulmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi uzman kuruluşlara başvurabilirler.

Hükümetlerarası Örgütler

Nefret suçlarıyla mücadele çalışması yürüten STK'lar için özel önem taşıyan hükümetlerarası örgütler ya da kuruluşlar Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'dır.

Bu örgütlerin birçoğu nefret suçları, hoşgörü ve ayrımcılık karşıtlığı ile ilgili uluslararası konferanslar ve çalıştaylar koordine etmektedir. Bu tür konferanslara katılan STK'lar, hükümet yetkililerine ve uzman kuruluş temsilcilerine yönelik doğrudan savunuculuk etkinlikleri gerçekleştirebilirler; ve medya aracılığıyla konuların kamuoyunda yankı bulmasını sağlayabilirler. Bu tür uluslararası ortamlarda, STK'lar mesajlarını güçlendirmek için genellikle koalisyonlar içinde hareket ederler. Nefret suçlarına olan ilgiyi artırmak için hükümetlerarası örgütler ile birlikte davranmak, sorunları dile getirenlerin sadece saldırı altındaki grupların temsilcileri olmadığını göstermek açısından önemlidir.

AGİT

AGİT, hoşgörünün desteklenmesi ve ulusal azınlıkların haklarının korunması da dahil olmak üzere, AGİT'in insan haklarına dair geniş kapsamlı ve çeşitli taahhütlerinin gözden geçirilmesi için, Varşova'da, İnsani Boyut Uygulama Top-

lantısı'nı (HDIM) organize etmektedir. HDIM 10 iş günü sürmektedir ve toplantıya AGİT katılımcısı Devletlerin temsilcileri, STK'lar, uluslararası örgütler ve kuruluşlar katılmaktadır.

HDİM'e katılım kuralları, özellikle "STK-dostu" kurallardır ve STK temsilcilerine görüşlerini yazılı olarak dağıtma ve konferans tartışmalarına katılma olanağı tanımaktadır. Sivil toplum temsilcilerinin hükümetlerle eşit koşullarda katıldığı Avrupa'daki tek insan hakları toplantısıdır.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri

İnsan Hakları Komiseri, Avrupa Konseyi bünyesinde yer alan ve Avrupa Konseyi üyesi 47 ülkede insan haklarına saygıyı ve insan hakları farkındalığını desteklemek ile yetkilendirilmiş bağımsız bir kuruluştur.

İnsan Hakları Komiseri'nin amaçları arasında, insan hakları hakkında eğitimleri ve farkındalığı desteklemek, insan haklarıyla ilgili yasal boşlukları tespit etmek ve ulusal kamu denetçiliği kuruluşlarının ve diğer insan hakları yapılarının faaliyetlerine yardımcı olmak bulunur. Komiser, düzenli olarak resmi ülke ziyaretleri gerçekleştirerek, ulusal insan hakları bağlamı üzerine raporlar oluşturur ve insan haklarının korunmasının geliştirilmesi için öneriler sunar.

Komiser, sivil toplum örgütleri de dahil olmak üzere, çok çeşitli kuruluşlarla beraber çalışır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA)

FRA, Viyana merkezli bir Avrupa Birliği kuruluşudur. Ajans, AB'deki ve Üye Devletlerdeki kuruluşlara ve yetkililere, temel haklarla ilgili destek ve uzmanlık temin eder. FRA, tüm AB Üye Devletlerini kapsayan Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı Bilgi Ağı'nın (RAXEN) Ulusal Odak Noktaları (NFP'ler) vasıtasıyla ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve bu tür hoşgörüsüzlükler hakkında veri ve bilgi toplar ve yayımlar.

FRA, STK'lar da dahil olmak üzere çok sayıda paydaşla yakın ilişki halindedir; ve çok çeşitli insan hakları meseleleriyle ilgilenen sivil toplum aktörleri arasında bir iletişim ağı olan Temel Haklar Platformunu⁵⁰ koordine etmektedir.

Sözleşme İzleme Yapıları

Birtakım uluslararası insan hakları sözleşmeleri, uygulanmalarının izlenmesi için uzmanlardan oluşan komiteler kurar. STK'lar, bazı şartlarda, ilgili sözleşme altında korunan haklarının bir Taraf Devlet tarafından ihlal edildiğine inanan bireylere, şikayetlerini bu yapılara sunma konusunda yardımcı olabilir.

50 Bkz. FRA internet sitesinde "Temel Haklar Platformu" sayfası, <http://fra.europa.eu/fraWebsite/civil_society/fr_platform/fr_platform_en.htm>.

Sözleşme temelli yapılar, Taraf Devletler'den, belirli kararların uygulanması için atmayı üstlendikleri adımlarla ilgili rapor almakla yetkilendirilmiştir. Devlet Kurumlarının raporlarında eksik olabilen bilgilerin altını çizmek, veya tamamlayıcı bilgi temin etmek üzere, sözleşme izleme kurumlarına “gölge rapor” hazırlamak ve sunmak, STK'lar arasında yaygın bir uygulamadır. Böylesi raporlar aracılığıyla STK'lar, örneğin bir devletin nefret suçu önleme ve karşılama kayıtlarına bilgi ilave edebilirler.

İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (CERD)

CERD⁵¹ Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Uluslararası Sözleşme'nin Taraf Devletlerce uygulanmasını izleyen ve bağımsız uzmanlardan oluşan bir sözleşme temelli yapıdır. Sözleşmeye Taraf Devletler, Komite'ye, CERD ile korunan hakların kendi ülkelerinde nasıl uygulandığına dair düzenli raporlar sunmakla yükümlüdürler.

CERD ayrıca, CERD'e Taraf bir Devlet tarafından haklarının ihlal edildiğini iddia eden bireylerden gelen şikayetleri veya iletişimleri, belirli şartlar altında ele alacak şekilde yetkilendirilmiştir. Şikayetler bir kişi veya grup tarafından sunulabilir. Ayrıca şikayetler, temsil ettikleri kişinin yazılı onayına sahip olmaları, ya da özel koşullar nedeniyle ilgili kişinin böylesi bir onayı vermesinin imkansız olması durumunda, üçüncü taraf temsilcileri tarafından da iletebilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

AİHM, Taraf Devletler'in insan haklarına gösterdiği saygıyı izlemek ve yasal yaptırım uygulamak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi altında kurulmuştur. Avrupa Konseyi'ne üye 47 ülkenin tamamı Sözleşme'nin taraflarıdır.

Belirli şartlarda, STK'lar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile korunan haklarının veya özgürlüklerinin ihlal edildiğine inanan nefret suçu mağdurları adına yasal tazminat aramak için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurabilirler. Nefret suçları önyargı saikiyle işlenen suç teşkil eden eylemler olmakla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi devletlerin suçların olası ırkçı saiklerini soruşturmayla ilişkin pozitif yükümlülük taşıdığını kabul etmektedir.⁵²

Örneğin Bulgaristan'da, Avrupa Roman Hakları Merkezi adına harekete geçen avukatlar, Sofya İnsan Hakları Projesi'yle işbirliği yaparak, ırkçı saik barındıran bir cinayetin mağduru olan bir Roman'la ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşınan bir davada mağdurun annesini ve eşini temsil ettiler. Mahkeme, yetkililerin, ırkçı saik içeren cinayet soruşturmasını etkili şekilde

51 Bkz. OHCHR internet sitesinde “İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi” sayfası, <<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/index.htm>>.

52 Nachova ve Diğerleri Bulgaristan'a Karşı, (Başvuru No 43577/98 ve 43579/98), 6 Temmuz 2005 Kararı, paragraflar 160-168, <<http://www.echr.coe.int/Eng/Press/2004/Feb/ChamberJudgmentNachovaandothersvBulgaria260204.htm>>.

yürütmediğine karar verdi.⁵³ Dava, 18 Nisan 1996'da, Bulgaristan'ın Şumnu kentinde ırkçılıkla bağlantılı olarak öldürülen bir Roman erkek ve ardından yapılan soruşturma hakkındaydı. Mahkeme, ayrımcılık yasağı hükmü ile birlikte (Madde 14), yaşam hakkının prosedürel yönünün ihlal edilmesinden (Madde 2) Bulgaristan'ı sorumlu tuttu.⁵⁴

Mahkeme hükümleri, insan hakları ihlalleri için Taraf Devletlere karşı yapılacak bireysel başvurulara izin veriyor. Ancak, Mahkeme'ye başvurulmadan önce ülke içindeki yasal yolların tamamen tüketilmiş olması gerekiyor. Mahkeme tarafından verilen kararların tamamı, Taraf Devletler için hukuken bağlayıcıdır ve bu kararlara uyum sağlanması gerekmektedir.

*İnsan hakları savunucuları, tehdit altında olduklarında, destek için Avrupa Birliği'nin diplomatik misyonlarıyla iletişime geçebilirler. Haziran 2004'te, Avrupa Birliği Konseyi, insan hakları savunucularını destekleme eylemleri için uygulamaya yönelik bir kılavuz benimsedi. Bu kılavuz, AB misyonlarının insan hakları savunucularını destekleme ve koruma rolünü teşvik etmekte ve risk altında olanlara müdahale etme olanağı tanımaktadır.*⁵⁵

İlave Kaynaklar

Shaw, Margaret, "Preventing Hate Crimes: International Strategies and Practice", International Centre for the Prevention of Crime, April 2002.

53 Angelova ve Iliev Bulgaristan'a Karşı, (Başvuru No 55523/00), 26 Temmuz 2007 Kararı, <http://www.ius.info/EUII/EUCHR/dokumenti/2007/07/CASE_OF_ANGELOVA_AND_ILIEV_v_BULGARIA_26_07_2007.html>.

54 A.g.e. ve "Strazburg Mahkemesi Bulgaristan'ı Irkçı Cinayetin Failini Adaletle Teslim Etmekten Suçlu Buldu", Avrupa Roman Hakları Merkezi, 6 Ağustos 2007, <<http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2854>>.

55 Bkz. "Korumanın Sağlanması –İnsan Hakları Savunucuları üzerine Avrupa Birliği Kılavuzu", Avrupa Birliği Konseyi internet sitesi, <<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/GuidelinesDefenders.pdf>>, STK'lar ayrıca insan hakları savunucularının durumuna ilişkin BM Özel Raportörü ile de iletişim kurabilirler. <<http://www2.ohchr.org/english/issues/defenders/index.htm>>.

Türkçe baskı, Kaos GL Derneği'nin tüm sorumluluğunu üstlendiği resmi olmayan bir çeviridir.

Kaos GL Derneği
PK 12, Tunus PTT, Kavaklıdere-Ankara
Telefon: +90 312 230 0358
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org
www.kaosgldernegi.org
www.kaosgl.org